

Přílohy:

Příloha 1: Úryvky stanov posuzovaných stran

KSČM (<http://www.kscm.cz/index.asp?thema=2680&category=>)

4. Programovým cílem KSČM je socialismus, demokratická společnost svobodných, rovnoprávných občanů, společnost politicky a hospodářsky pluralitní, postavená na maximální občanské samosprávě, prosperující a sociálně spravedlivá, pečující o zachování a zlepšování životního prostředí, zabezpečující lidem důstojnou životní úroveň a prosazující bezpečnost a mír. Program KSČM vychází z marxistické teorie otevřeného dialogu s mezinárodním komunistickým a levicovým hnutím, novým myšlenkám a poznatkům.

KSČM usiluje o to, aby byla stranou masovou, která pracuje na základě kolektivnosti jednání a rozhodování, samosprávných principů a široké vnitrostranické demokracie.

ČSSD http://www.cssd.cz/o-nas/Stanovy-CSSD/Stanovy_CSSD_pro_MV_26_4_.pdf

/1/ ČSSD je politickou stranou, působící v rámci politického systému České republiky, která usiluje o uplatnění principu svobody, demokracie, sociální spravedlnosti, rovných příležitostí, solidarity a odpovědnosti za udržitelný rozvoj cestou parlamentní a přímé demokracie.

/2/ ČSSD prosazuje princip rovných příležitostí pro ženy a muže. Jejím cílem je uplatňování této zásady do vlastní činnosti tak, že je pro ni závazná při sestavování kandidátních listin pro volby všech stupňů a při utváření všech orgánů strany.

/3/ Realizaci programových cílů zajišťuje ČSSD v souladu se zákonem o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, těmito Stanovami ČSSD a v rámci svého programu. /4/ ČSSD se hlásí k myšlenkám a základním programovým cílům PES a SI a koordinuje s nimi svoji zahraniční politiku. ČSSD je zastoupena v orgánech těchto organizací, kde se aktivně účastní na tvorbě společné politiky.

KDU-ČSL <http://www.kdu.cz/default.asp?page=510&idr=10153&IDCI=18241>

(1) KDU-ČSL vychází v politickém životě z odkazu evropské křesťanské kultury. Navazuje a rozvíjí humanitní a demokratické tradice naší společnosti. Je stranou občanů, kteří se nebojí převzít odpovědnost za sebe, za svoji rodinu, za svoji obec a za stát.

(2) KDU-ČSL je založena na ideálech svobody, spravedlnosti a solidarity. Odmítá jakékoliv formy ideologií, které vedou k totalitě. Je stranou konzervativní a demokratickou.

(3) KDU-ČSL prosazuje sociálně tržní hospodářství.

(4) KDU-ČSL respektuje právní řád, chrání důstojnost člověka, aktivně se podílí na budování zdravého a vyváženého životního stylu.

ODS http://www.ods.cz/ods_se_predstavuje/kdo_jsme.php

Občanská demokratická strana se deklaruje jako liberálně konzervativní strana s moderní evropskou strukturou, navazující na tradice evropské křesťanské civilizace, na humanitní a demokratické tradice první republiky a na zkušenosti současných západních demokracií. Od počátku své existence patří mezi nejvýznamnější pravicové strany v celém postkomunistickém bloku, svoji váhu má i ve společenství podobně orientovaných stran celoevropského prostředí.

SZ <http://www.zeleni.cz/42/clanek/stanovy-strany-zelenych/>

1. Strana zelených při řešení společenských problémů na první místo klade hledisko kvality života a svou politikou usiluje o uskutečnění vize ekologické demokracie u nás, v Evropě i ve světě.

2. Ekologická demokracie vychází z politické tradice humanismu a demokracie. Je to společenský systém, který úzkostlivě chrání lidská a občanská práva a vyznačuje se ekologickou udržitelností, dobrou vzdělaností, kulturní vyspělostí, sociální citlivostí, politickou otevřeností a hospodářskou stabilitou.

3. Strana zelených si zejména klade za cíl svou politikou prosazovat:

- a) vybudování ekologicky a sociálně udržitelné společnosti
- b) co nevyšší kvalitu demokracie s co největší mírou zapojení veřejnosti do rozhodování,
- c) důsledné dodržování mezinárodních smluv o lidských právech,
- d) ochranu práv sociálních, etnických, kulturních i jiných menšin,
- e) rovnoprávnost mužů a žen,
- f) globální odpovědnost a solidaritu vůči potřebným zemím,
- g) sociální spravedlnost a sociální solidaritu,
- h) zvyšování vzdělanosti a kulturnosti

Příloha 2: Kategorie původní a průřezové

původní kategorie		průřezové kategorie			
Bezpečnost	– výroky odkazují na bezpečnost, její ohrožení, udržení, zlepšení apod. Jde o bezpečnost vůči válkám, ohrožení, násilnostem, kriminalitě apod.	Kolektivita	výroky odkazují na stavy, instituce, činnosti jedinců směřující ke kolektivitě (např. obč. sdružení, odpovědnost lidí za ostatní apod.)	Podíl na moci	výroky odkazují na moc, kterou se dostává občanům, samosprávě nebo celému státu v rámci vyšší mocenské jednotky (EU v případě státu, státní moc v případě místní samosprávy, apod.)
Životní prostředí	výroky odkazují na kvalitu a změna kvality životního prostředí	Individualismus	výroky odkazují na individualitu jedince – na jeho samostatnost, odpovědnost	Struktura	výroky odkazují na vytváření, udržování nebo změny ve struktuře institucí (státu, podniků, armády apod.)
Kriminalita	výroky odkazují na kriminalitu, ale i na tresty a její prevenci	Využití možností	výroky odkazují na situace, ve kterých jedinec i kolektiv i stát může nebo by měl využít možností, které se mu nabízejí, a na výroky, které odkazují na vytváření takových možností	Pravomoc funkce	výroky odkazují na pravomoci, které jsou spojeny s výkonem určité přidělené funkce (např. soudců, policie apod.)
Podnikání	výroky odkazují na podnikání – podpora, možnosti, OSVČ, atd	Zjednodušení	výroky odkazují na zjednodušování v jakékoliv oblasti	Svoboda	výroky odkazují na svobodu (v jakékoliv pojetí)
Zaměstnání	výroky odkazují na zaměstnání – trh práce, nezaměstnanost, možnosti zaměstnání, zákoník práce ve vztahu k zaměstnancům atd.	Peníze/finance – dále rozděleno na veřejné finance, soukromé finance, finanční podporu, finanční kompenzaci	výroky odkazují na finanční stránky jakékoliv oblasti (jde o veřejné i soukromé finance)	Rovnost / Znevýhodnění	výroky odkazují na rovnost (v jakémkoliv pojetí)
Vzdělání	výroky odkazují na vzdělání a vzdělávání (školství)	Motivace	výroky odkazují na žádoucí motivaci v jakékoliv oblasti nebo na způsoby motivace občanů, kolektivů i státu	Důvěra/legitimita	výroky odkazují na důvěru, kterou si stát může získat u občana a na utváření legitimacy moci
Zahraničí	výroky odkazují na zahraničí – EU, mezinárodní dohody, export apod.	Solidarita	výroky odkazují na solidaritu občanů vůči sobě i společnosti vůči slabším (např. i vůči zemím 3. světa)	Veřejná služba	výroky odkazují na instituce, které jsou, mají nebo nemají být považovány za instituce veřejné služby, včetně odkazu na výkon těchto institutů
Zemědělství	výroky odkazují na zemědělství	Kontrola	výroky odkazují na způsoby i možnosti kontroly v jakékoliv oblasti, na její oslabení nebo zesílení	Efektivita	výroky odkazují na důraz na efektivitu v kterékoliv oblasti
Ekologie	výroky odkazují na ekologii (ochrana životního prostředí, alternativní zdroje energie apod.)	Regulace	výroky odkazují na státní regulace nebo deregulace v jakékoliv oblasti	Prevence	výroky odkazují na prevenci negativních jevů (zdraví, kriminalita apod.)
Bydlení	výroky odkazují na bydlení (podpora, byty, výstavba apod.)	Důslednost	výroky odkazují na důslednost v jednání občanů, kolektivů i státu	Gender	výroky odkazují na genderové odlišnosti
Energetika	výroky odkazují na energetiku	Adresnost	výroky odkazují na adresnost jednotlivých kroků institucí, tzn. jednotlivé kroky jsou posuzovány a stanoveny závisle na příjemcích	Legislativa	výroky odkazují na legislativu a procesy spojené s jejím vytvářením (způsob tvorby a přijímání zákonů apod.)
Kultura	výroky odkazují na kulturu	Integrace	výroky odkazují na integraci do vyšších celků (cizinců do společnosti, ČR do EU apod.)	Stáří	výroky odkazují na stáří a problémy spojené se stářím (důchodový systém, solidarita s důchodci, důstojnost ve

					stáří apod.)
Armáda/policie	výroky odkazují na činnosti a regulaci armády a policie	Ochrana	výroky odkazují na ochranu v jakékoliv oblasti	Věda a výzkum	výroky odkazují na vědu, výzkum, zavádění nových technologií a na IT
Justice	výroky odkazují na systém justice (soudy, soudci, účast u soudu apod.)	Rozvoj	výroky odkazují na rozvoj v jakékoliv oblasti	Vlastnictví	výroky odkazují na movité i nemovité vlastnictví
Doprava	výroky odkazují na dopravu, její regulace, deregulaci, opravy silni, výstavba dálnic, apod.	Stabilizace	výroky odkazují na stabilizaci nebo stabilitu v jakékoliv oblasti	Informovanost	výroky odkazují na informovanost občanů i institucí
Venkov	výroky odkazují na život na venkově, jeho rozvoj	Výchova	výroky odkazují na výchovu jedinců (př. rodičovství)	Xenofobie/cizinci	výroky odkazují na cizince, jejich zařazení do společnosti, na Romy, na rasovou diskriminaci apod.
Rodina	výroky odkazují na rodinu, domov, podporu rodin apod.				
Zdravotnictví	výroky odkazují na zdraví, zdravotnictví, pojišťovny, odvádění zdravotního pojištění atd.				
Média	výroky odkazují na média				

5.2 Porovnání témat

Bydlení

Téma bydlení je rozvíjeno ve všech programech. Základními hodnotami všech stran je kvalita, dostupnost a důstojnost bydlení pro všechny.

Bytová situace se odráží v dalších oblastech, např. v pracovní mobilitě (odstranění omezení mobility bytovou situací zahrnuly do programu všechny strany kromě KSČM). ČSSD považuje rovný přístup k přiměřenému a dostupnému bydlení pro všechny za jednu z podmínek rozvoje ČR.

ČSSD explicitně uvádí, že přiměřené bydlení je základní lidské právo, implicitně s tímto tvrzením souhlasí všechny strany. Proto SZ, KSČM i ČSSD navrhuje pomoc bezdomovcům¹.

Ačkoliv kvalitního bydlení chtějí dosáhnout všichni, není příliš specifikováno, co to kvalitní bydlení je. SZ se pouze rozhodně staví proti holobytům. Spolu s KDU-ČSL, KSCM a ČSSD pak navíc chtějí rozšířit podporu regenerace a humanizace bytového fondu, zejm. panelových sídlišť².

Názor na zajišťování ideálů spojených s bydlením se u stran výrazně liší. ODS a KDU-ČSL chtějí rozvolnit trh s byty a nájemným, SZ odmítá centrální regulaci nájmu, KSČM se staví výrazně proti jakékoliv deregulaci, ČSSD obhajuje pozici státu jako tvůrce optimálních podmínek pro efektivní uspokojování bytových potřeb občanů. Strany se shodnou v roli státu coby garanta jistoty a pomoci potřebným, míra pomoci a pravomocí stejná není.

Stát by měl v podání všech rozhodně připravit vhodnou legislativní základnu, o kterou může tuto garanci opřít – žádoucí jsou nová jasná pravidla pro převod bytů do osobního vlastnictví z fondu obcí a měst³, právní regulace vztahu nájemce-majitel aj.

V podání KSČM by stát měl navíc zavést obecní registr všech nájemních bytů. SZ je pro omezení byrokracie v této oblasti tak, aby evidence bytů byla jasná a jednoduchá.

Vztahy mezi majiteli a uživateli

Kromě SZ chtějí všechny strany právně ochránit obě strany – nájemce i majitele. ČSSD a KSČM chce zákonem garantovat jejich ochranu⁴. KDU-ČSL a ODS chce jejich

¹ SZ, KSČM podporou výstavby sociálních bytů, ČSSD zvýšením prostředků pro řešení negativních důsledků tohoto jevu

² KSČM a ČSSD ve spolupráci a v rámci EU, KDU zapojením majitelů - stimulace státem k opravám a úspoře SZ prostředek neuvádí

³ explicitně SZ, implicitně KSČM

vztahy zrovnoprávnit (práva a povinnosti v rovnováze). Sama ODS ještě navíc explicitně podtrhuje zásadu volného trhu – cíl je uzavírat smlouvy o nájemních vztazích na základě svobodné dohody. Pokud budou vztahy vyvážené a zákonem podložené, budou respektovat oprávněné zájmy obou stran a nenarušovat sociální smír.

Pokud nájem není dlouhodobě placen, měl by být možná účinná výpověď ze strany pronajímatele. KDU-ČSL chce tento proces jen urychlit, ODS chce zavést výpověď nájmu bez udání důvodu, pokud není placen, pak výpověď bez přivolení soudu a bez bytové náhrady. ČSSD má jiný prostředek boje s dlouhodobými neplatiči – pokud selže prevence, chce využívat terénní sociální práce, v nejzazším případě převést část dávek na bydlení přímo na majitele bytu.

Vyvážený vztah forem vlastnického, družstevního a nájemního bydlení je podle ČSSD také třeba zaručit v kondominiích. Víru v komunitní bydlení má ČSSD i KSČM, které chtějí i nadále podporovat bytové družstevnictví jako osvědčený efektivní a kvalitní systém výstavby, správy a obnovy bytového fondu na neziskovém principu. Ostatní strany se k tomu nevyjadřují.

Volný trh nebo státní regulace

KSČM bezpodmínečně požaduje zachování regulace nájemného. Míra regulace má být určena tak, aby výše nájemného postačovala na krytí nákladů na údržbu a opravy. Bydlení je zájmem soukromým i veřejným a nelze jej ponechat živelnému působení trhu.

ČSSD nazývá svou bytovou politiku jako sociálně-tržní. Cílem je posílit úlohu a vliv obcí⁵ a zapojit do tvorby politiky také občanské zájmové organizace, tedy decentralizovat a demokratizovat bytovou politiku.

ODS a KDU-ČSL požadují volný trh. ODS věří, že pokud bude trh fungovat⁶, bude nájemné co nejpřesněji vyjadřovat kvalitu bytu včetně jeho polohy na lokálním trhu. Takové nájemné bude spravedlivé. KDU-ČSL prosazuje urychlení deregulace nájemného, ale spolu s ní musí být zavedeny přímé dotace těm, kteří to skutečně potřebují. S KDU-ČSL v tomto ohledu ODS nesouhlasí - důležitější než rychlost deregulace je to, aby byla cenová regulace zcela zrušena a nebyla uvalena na ty nájemní

⁴ ČSSD s výjimkou úmyslných neplatičů, implicitně i ostatní strany

⁵ rozšířením kompetencí samosprávy

⁶ nutno garantovat zákonem

vztahy, které byly sjednány zcela volně. Přechod z regulovaného systému na tržní by měl proběhnout plynule a bez otřesů⁷.

SZ má podobnou vizi, ale není pro naprostou deregulaci, pouze požaduje, aby se regulace přesunula z centra na úroveň krajů a obcí. Nájem by byl stanovován na základě místního srovnání. Stát by pouze určil metodiku, kraje pak výši nájemného. SZ takové prostředí také nazývá tržní a chce jej prosadit do 5 let.

Dostupnost bydlení

Dostupnost bydlení řeší všechny strany ze dvou pohledů – aby si občan mohl bydlení finančně dovolit a aby bylo bydlení k dispozici.

Faktickou dostupnost chtějí strany zlepšit nebo zachovat několika způsoby:

- finanční podpora bytové výstavby (SZ a ODS)⁸. Podle ODS by ale měla být více jednotná⁹.

- daňové nástroje pro podporu dostupnosti nájemných bytů (ČSSD)

- právně-legislativní zjednodušení podmínek: odstranění administrativních a právních překážek a regulací (ODS), revize právních předpisů, přepracování zákona o vlastnictví bytů (KDU), zjednodušení stavebního řádu a norem pro výstavbu (ODS)

- navýšení stavebních pozemků. ODS proto požaduje omezení ochrany zemědělského půdního fondu.

- fungující trh s byty a nutná deregulace bytového fondu (ODS). Proti privatizaci se výslovně staví KSČM. KDU-ČSL a SZ chtějí bytový fond zachovat a rozvíjet, hlavně podporou obecně prospěšných bytových subjektů, ale straní se regulací. ČSSD jej chce zachovat, ale zlepšit jeho využitelnost pomocí daňových nástrojů.

- Strany se liší v názoru, zda zachovat nebo zrušit Státní fond rozvoje bydlení. ODS chce SFRB zrušit, pohledávky a závazky prodat bance a zůstatek fondu převést na kraje. KDU-ČSL i ČSSD by rády SFRB nadále využívaly. KSČM chce prosadit výstavbu alespoň 50 000 nových bytů ročně.

Finanční dostupnost lze zlepšit:

- ponecháním 5% DPH na bytovou výstavbu (KSČM, KDU-ČSL, ČSSD)

⁷ zajištěno změnou Občanského zákoníku

⁸ SZ: daňové úlevy pro zaměstnavatele investující do bydlení zaměstnanců, ODS: nastartovat výstavbu nájemního bydlení, resp. vzbudit zájem investorů o tuto oblast

⁹ ODS: Sjednotit roztržštěné, složité, finančně náročné a neefektivní formy podpory bytové výstavby do jednotného a průhledného systému

- podporou finančních produktů (stavební spoření, úroky z úvěrů) – SZ a ČSSD neuvádějí způsob, KDU-ČSL a KSCM pomocí daní, ODS přímými dotacemi, přičemž stavební spoření by podle ODS mělo sloužit jen na účely pořízení bydlení. ČSSD podmiňuje podporu sledováním efektivity těchto kroků. SZ chce stanovit meze tak, aby podpora byla motivující a účinná, ale přiměřená.

- půjčky na bydlení – zastáncem je KSČM, zvláště pro mladé rodiny, ODS chce tuto oblast přenechat bankám (ne poskytovat zvýhodněné půjčky pro různé vybrané skupiny obyvatel). Mladé rodiny chce podporovat také ČSSD, jako prostředek chce použít různé formy nástrojů bytové politiky.

- podpora neziskového sektoru (ČSSD)

- podpora nájemního bydlení pomocí sociálního příspěvku tak, aby se náklady na bydlení v porovnání s příjmy nezvyšovaly (ČSSD)¹⁰.

-

Pomoc potřebným

Ačkoliv KDU-ČSL podporuje rozvolnění trhu, je si vědoma, že trh je sociálně slepý a nelze bydlení založit jen na principech tržního hospodářství. Minimálně nájem by tedy měl být dostupný pro všechny a všude. Chtějí podporovat všechny, kdo projeví úsilí podle svých možností a schopností. Je přirozené, že takoví lidé pak čekají podporu státu. Dostupné bydlení chce i SZ a ODS, ale myslí si, že tržní nájem bude dostačující, pokud bude zajištěna ochrana sociálně slabých. SZ chce tržní nájem také doplnit sociálními příspěvky. Rozvoj cenově dostupného bydlení a zlepšení zákona pro využívání sociálního bydlení má v programu i ČSSD a KSČM. ČSSD chtějí v oblasti levného nájemního bydlení podporovat neziskový sektor (garantovat zákonem).

Zajistit kvalitní bydlení pro seniory chtějí ČSSD, SZ i KSČM¹¹. ČSSD prosazuje i zohlednění nákladů na bydlení ve valorizaci důchodů.

Bydlení cizinců a Romů se zabývá pouze SZ. Chce přenést odpovědnost za bydlení a oddlužení na obce. Stát by měl nabízet cizincům uváženou nabídku práce a bydlení¹².

Příspěvky na bydlení by měli být adresné a rozdílné podle příjemců (SZ) a mířit ke skutečně potřebným (KDU).

¹⁰ cíl: aby výdaje na bydlení včetně služeb nepřesáhly 30 % příjmů, sociální příspěvek na bydlení, pokud výdaje na přiměřené bydlení překročí 30% příjmů.

¹¹ ČSSD: rozvoj výstavby a správy dostupných penzionů pro seniory; SZ: vznik domovů důchodců; KSCM: obecní nájemní byty - výstavba

¹² nenechat na lidech, kteří cizince odírají

Zneužívání možností

Všechny strany požadují prevenci nebo sankcionování zneužití možnosti, kterou občanům stát dá. Cílem je:

- omezit možnosti podvodů a zneužívání př. omezení černého trhu s byty/omezení daňových úniků (všechny strany)
- přechod nájmu jen na osoby blízké (ODS), po smrti na lidi, kteří bydleli s dotyčným (KDU)
- zamezit nájemníkům blokovat byty (KDU¹³, KSČM)
- zamezit zneužívání příspěvků na bydlení (SZ – adresností)

Ekologie a životní prostředí

Ekologické aspekty výstavby do svých programů zahrnuly KDU-ČSL, SZ a ČSSD, ODS a KSČM se tomu věnuje jen okrajově.

Základem je regenerace energeticky náročných bytů (SZ), výstavba nízkoenergetických domů (ČSSD), byty v nevyužívaných objektech (SZ), používání moderních technologií a materiálů (ČSSD, SZ, KDU-ČSL, KSČM), podpora moderního urbanistického plánování sídel (SZ) a výzkumu v oblasti bydlení (ČSSD).

Stát takové počínání podporuje dotacemi na ekologická opatření (KSČM, SZ; ČSSD chce peníze získat v EU) a legislativní podporou (SZ).

Kromě toho se všechny strany shodují, že bydlení na venkově je hodnotné pro všechny.

¹³ nezneužívat výhod získaných v minulém režimu

Bezpečnost

Zajištění bezpečnosti je pro všechny strany závazkem státu vůči občanům, a to jak na národní, tak na mezinárodní úrovni. Vnější bezpečnost je popsána v kap. Zahraničí.

Vnitřní bezpečnost stát udržuje pomocí armády, policie a preventivních a represivních opatření. Společná je snaha eliminovat hrozby terorismu, ochrana občanů při mimořádných událostech (průmyslové havárie, živelné pohromy), bezpečnost v dopravě, boj s kriminalitou a korupcí a důležitost fungujícího Integrovaného záchranného systému.

Pro SZ je vnitřní bezpečnost důležitější než vnější a zvažuje přesunutí části finančních prostředků na obranu státu k boji s kriminalitou a korupcí. Důvod je uveden v programu – pokud budou mít občané jistotu bezpečí, budou více důvěřovat státu a budou více občansky aktivní. Navíc bezpečnost je třeba brát kolektivně – oddělená samostatná bezpečnost jednoho státu již neexistuje.

Bezpečnost pro KDU-ČSL znamená ochranu a bezpečnost slušných lidí. Lidovci kladou důraz na dodržování slušného chování a dobrovolnou pomoc ostatním - lidé pomáhají policii, protože ví, že tím pomáhají k bezpečnosti pro všechny. Bezpečnost by měli zajišťovat hlavně samosprávné jednotky, ty mají o daném území nejvíce informací a mohou efektivněji zasahovat tam, kde je potřeba.

Stát v programu ČSSD ochraňuje jednotlivce, skupiny i celou společnost. Cílem je vytvořit takové prostředí, které bude předvídatelné. Vítaná je aktivní účast lidí při zajišťování osobní bezpečnosti. Stejně tak pro KSČM zapojení občanských iniciativ v oblasti prevence.

ODS konstatuje, že úloha státu je pro zajištění bezpečnosti nezbytná.

Všechny strany vidí účinnou strategii prevence. Důležitá je hlavně pro KSČM, ODS a KDU-ČSL. ČSSD ji podmiňuje ale současnou represí. Prevence může znamenat včasné potlačování rizik (KDU), připravenost a akceschopnost složek bezpečnostního systému (ČSSD) či důraz na informovanost obyvatel (KDU-ČSL).

Armáda

Tématům armády a policie se věnují programy všech politických stran. KSČM ovšem pouze okrajově zmiňuje některé cíle spojené s armádou a obranou, policii pozornost nevěnuje vůbec. KDU-ČSL a ODS se oběma tématům věnují důkladně, SZ se

zaměřuje spíše na cíle spojené s Policií. ČSSD spojuje obě témata dohromady jako „lidé v uniformách“ a jako jediná strana více rozvíjí také téma HZS. Spojení témat má explicitní důvod: policie, armáda i hasiči ve své práci chrání druhé často za cenu ohrožení vlastního života. Proto si zaslouží perspektivu (personální stabilizaci) a spokojenost (zajištění náležitých odměňování a sociálního zabezpečení).

Strana zelených se v souvislosti s armádou omezuje pouze na konstatování, že jí je třeba vysílat na akce NATO a zapojit do systému IZS. Armáda pro stranu není příliš důležitá – konflikty chce řešit spíše mírovými prostředky a finance plynoucí do obrany státu přeměrovat do vnitřní bezpečnosti.

Využití armády pro vojenské akce není příliš po chuti ani komunistům, chtějí to jen výjimečně a ještě schválené RB OSN. Ačkoliv hlavním účelem bude využití v pomocných akcích, je důležitá branná příprava a připravenost obyvatel.

Armáda by v podání všech ostatních měla být zapojována jak do vojenských, tak do humanitárních a záchranných akcí. Zaměřit se na specializaci požadují KDU-ČSL i ODS.

Zdá se, že důležitá je spolupráce armády – občanů – státu pro KDU-ČSL, ODS a ČSSD. KDU-ČSL chce nepotřebný nemovitý majetek armády předat obcím a zavést do struktury civilní způsob řízení. To požaduje i ČSSD s tím, že stát by měl ocenit náročnou práci příslušníků armády bránících ostatní občany na úkor své bezpečnosti a pohodlí a nabídnout jim odpovídající a motivující odměny – ve službě i veteránům. Finančně motivovat chce i ODS, aby se v armádě udrželi kvalitní odborníci. Nabídne jim plat vyměřený podle výkonu, ne podle hodnosti. Navíc chce zajistit důstojný život veteránům. Svým způsobem tak přistupuje na stanovisko ČSSD, že společnost by měla ocenit práci této složky.

Policie

Základní funkce policie je ochranná, represivní a preventivní (SZ, ČSSD, ODS) – policie je nástrojem státních orgánů k zajištění bezpečnosti (SZ). SZ zmiňuje i funkci integrativní – pokud bude dostatečně zajištěna bezpečnost, lidé budou více věřit ve stát a následně spoluvytvářet poměry blížící se k ideálu – právnímu státu (nebudou rezignovat, budou se účastnit občanských aktivit, volit). Bezpečnost musí zajistit stát právě prostřednictvím policie.

Pro ODS je důvěra v policii také důležitá, protože důvěra ve schopnosti policie ochránit zdraví a majetek zajišťuje policii přirozený respekt. O integrativní funkci jako

SZ se ODS explicitně nezmiňuje. S cílem prohloubit respekt a důvěru občanů v policii pracuje více stran (SZ, KDU-ČSL, ODS). Dosáhnout toho lze důsledností konání (SZ), prezentací policie na školách (KDU), nezkorumpovatelností (ODS, SZ, ČSSD, KDU).

Pro SZ, ČSSD i KDU-ČSL ale policie nestojí mimo občany. Ti by se měli podílet na zajišťování bezpečnosti policií. Podpořit aktivní účast chce ČSSD. Neuvádí přímo způsob zapojení lidí, pouze zmiňuje jejich zapojení do prevence kriminality. Pro KDU-ČSL by spolupráce měla mít v sobě pocit dobrovolnosti a solidarity – občané by neměli spolupracovat proto, že musí, ale proto, že vědí, že pomáhají k lepšímu bezpečnému prostředí pro všechny. To ale předpokládá, že lidé pomáhat chtějí. Spolupráce by měla také probíhat mezi policií a samosprávou (KDU-ČSL, SZ). Díky tomu může mít podle SZ práce policie komunitní povahu a zaměřovat se na ohrožené skupiny obyvatel. KDU-ČSL by ráda dala samosprávě možnost financovat také státní polici pro ochranu pořádku a bezpečnosti dopravy. Spolupráci je třeba rozvinout také v rámci IZS (SZ, KDU-ČSL, ČSSD).

Náplní práce se věnuje více SZ¹⁴, ale ČSSD a ODS se věnují snižování zbytečných úkonů a administrativní zátěže kladené na policisty. ODS neuvádí prostředky k dosažení tohoto cíle, ČSSD chce využít přesnějšího vymezení pravomocí, kompetencí a odpovědnosti.

Kromě KSČM všechny strany chtějí zlepšit spolupráci městské a státní policie. ODS chce eliminovat zdvojení působnosti a konkurenci¹⁵, KDU-ČSL pouze lépe koordinovat jejich práci a spolupracovat na situační prevenci¹⁶. ODS ani jednu z policií nevyzdvihuje, KDU-ČSL chce, aby státní policie vypomáhala městské. SZ dává explicitně přednost Policii ČR. Městská policie by neměla činnost státní překrývat. Zároveň by ale měla mít dostatek pravomocí k udržování veřejného pořádku. Pokud tohoto kompromisu nelze dosáhnout, je lepší městskou zrušit a posílit Policii ČR.

Vzdělávat policisty chce KDU-ČSL, aby postupovali stejně při boji s různými formami extremismu¹⁷, ČSSD chce další vzdělávání (hlavně u specializovaných složek) provázat s perspektivou služebního vzestupu a tím pádem i s motivujícím a

¹⁴ základem policejní práce **obchůzková** služba a činnost policejního **inspektora** s územní odpovědností.

¹⁵ Vztah Policie ČR a obecních policií vybudujeme na spolupráci, partnerství, vzájemné dělbě rolí a doplňování působnosti

¹⁶ např. možností financovat výpomoc státní policie v dopravě nebo v ochraně pořádku samosprávou

¹⁷ stejně přistupovat k levicovému a pravicovému extremismu

odpovídajícím odměňováním. Modernizaci celé organizace explicitně uvádějí ODS a ČSSD, implicitně ale chtějí změnit fungování policie všechny strany mimo KSČM.

Kriminalita

ODS požaduje důsledné a přísné potrestání každé kriminální činnosti, od vraždy po drobnou krádež. Pro KDU-ČSL je spíše než přísnost důležitější neodvratnost trestu a riziko odhalení. To nelze zajistit zákonem, ale kvalitní prací policie. Co se týče přísnosti trestů, požaduje KDU-ČSL nekompromisní přístup k recidivistům a možnost zabavovat majetek lidem odsouzeným za ekonomickou kriminalitu.

KSČM také požaduje zpřísnění trestů, velkou důvěru vkládá ale do prevence – resocializace propuštěných a do výchovy dětí. Výchovu k právnímu vědomí akcentuje také ČSSD. KDU-ČSL chce v rámci prevence informovat občany o rizikových formách chování. Vychází z toho, že každý z občanů je potenciální obětí a pokud bude mít dostatek informací, bude se lépe kriminalitě bránit i se jí vyhýbat.

SZ, ČSSD a ODS se shodnou na důležitosti pomoci obětem trestných činů. Stát by měl zajistit jejich oddělení od pachatelů (SZ, ČSSD) a vstřícné jednání (ODS).

Korupce

Boj s korupcí je palčivým problémem pro všechny strany¹⁸, pouze KSČM se mu věnuje pouze okrajově¹⁹.

Boj s korupcí je veden na několika frontách:

- **zajištění transparentnosti:** ČSSD a SZ chtějí, aby zadávání veřejných zakázek bylo transparentní a existovala jasná pravidla pro partnerství veřejného a soukromého sektoru. SZ chce, aby vše bylo kontrolovatelné občany (veřejná zasedání orgánu kraje a obce), kontrolními orgány (rozšíření pravomocí NKÚ i na kontrolu v obcích a krajích – souhlasí i KSČM) i externími audity konání veřejných činitelů. ČSSD požaduje dále test integrity činitelů ve veřejné správě.
- **strukturální změny:** ODS chce snížit počet úřadů a jejich pravomocí, KDU-ČSL chce povolování pobytu přenést z cizinecké policie na obecní úřady
- **postihy:** KDU-ČSL a ODS požaduje důslednost odhalování korupce policií. Zároveň je třeba přísně postihovat korupci právě v řadách policie samotné (ODS a SZ). ČSSD i KSČM chce zavést vyšší trestní sazby za tyto přečiny. KDU-ČSL

¹⁸ Podle ČSSD je korupce závažnou hrozbou ovlivňující bezpečnost a stabilitu země.

¹⁹ Prioritou KSČM je obecná kriminalita ve všech formách.

navíc prosazuje, aby pachatel podezřelý z hospodářské trestné činnosti prokazoval legální nabytí majetku pod hrozbou jeho zabavení.

- **samoregulace:** ČSSD a SZ podporují vznik a dodržování etických kodexů na úřadech státní správy a samosprávy. Pro SZ, ČSSD i KDU-ČSL je důležité omezení imunity²⁰. Všechny ostatní strany pak chtějí zavést majetková přiznání.²¹
- **pomoc v boji:** ČSSD chce pod premiérem zřídit Radu vlády pro boj s korupcí a spolupracovat s neziskovým sektorem

Zdá se, že většina stran v boji s korupcí volí pasivnější formu – zajistit kontrolovatelnost, kontrolovat, při odhalení potrestat. ODS se v tomto od ostatních stran liší – chce odstranit možnost vzniku korupce, a to snížením administrativy a regulací. Podle tohoto pohledu je občanovi dán prostor ke korupci a člověk jej zneužívá (resp. využívá možnost, která je mu dána, ale společensky není přijatelná) – rizikové oblasti např. přidělování vojenských zakázek, kvóty a dotace v zemědělství. Vedlejším efektem snížení administrativy bude zlevnění provozu veřejné a státní správy.

²⁰KDU: jen na dobu mandátu a zrušení přestupkové, SZ: pouze v trestním řízení a na projevy související s politickou funkcí

²¹ v různém rozsahu: ČSSD přiznání určitého objemu a druhu majetku, SZ: i u přidružených organizací ke správě

Zahraničí

Zahraniční otázky prostupují volební programy všech stran. Kromě konkrétních kapitol věnovaných mezinárodním vztahům jsou zahraniční vazby zmiňovány i v jiných kapitolách, převážně v souvislosti s čerpáním finančních zdrojů z fondů EU. Propracovaný zahraniční program má KDU-ČSL, méně ČSSD a ODS či SZ, KSČM spíše než vlastní cíle kritizuje současné pojetí zahraniční politiky a místo ČR ve vzájemných vztazích.

Evropská unie a NATO

Velice kritická vůči EU i NATO je KSČM. Požaduje zrušení NATO a vystoupení České republiky z této aliance. Přijatelné vojenské akce, do kterých se ČR má zapojovat, musí být schváleny Radou bezpečnosti OSN. Vlažný pohled na NATO má SZ. Není proti zapojování do cílů NATO, ale raději by nahradila NATO evropskou bezpečnostní silou. V rámci NATO požaduje sebevědomější vystupování vůči USA. Jednoznačně proamerická je ODS. Žádné vojenské akce by neměli být v rozporu s cíli NATO. Oslabit roli NATO nechce ani KDU-ČSL, i když prosazuje, aby lokální evropské problémy byly řešeny taktéž lokálně, tedy evropskou bezpečnostní silou. ČSSD si je vědoma, že NATO stabilizuje mezinárodní politické vztahy a je garantem bezpečnosti i v evropském prostoru, ráda by ale posílila i roli EU na tomto poli.

Prohlubování integrace a posilování role EU je společné pro KDU-ČSL, SZ a ČSSD. KSČM obviňuje EU pro přílišnou byrokratizaci nerovné postavení členských států a nedostatečné hájení státních zájmů, protože je ale ČR členem, požaduje maximální využití možností, které členství nabízí. Na druhou stranu je totiž EU jeden z prostředků, který umožní zavedení sociálně spravedlivé společnosti. Společně i s nečleny EU by komunisté chtěli spojit svoje síly v jednotnou evropskou levici.

Zcela odlišnou vizi EU má ODS. Stát by si měl zachovat suverenitu a EU by měla fungovat jako zóna volného obchodu. Vztahy by byly založeny na dobrovolnosti, není přípustná nucená koordinace. Na základě dobrovolných vztahů by v rámci EU vznikaly koalice seskupené kolem konkrétních zájmů. Vzhledem k povaze EU je přijímání nových členů žádoucí a měli by mít již od počátku stejně podmínky jako dosavadní členové. Také funkce zastupitelstev by se radikálně změnila – jejich nejdůležitějším úkolem by bylo informovat domácí podnikatele o zahraničních trzích.

Celkově je pohled ČSSD, KDU-ČSL a SZ podobný. KDU-ČSL a SZ pouze explicitně podporují více občanských možností zasahovat do Evropské unie – KDU-ČSL požaduje referenda pro schvalování přijímání nových členů, SZ chce v celoevropském referendu přijmout nebo odmítnout ústavu. Více demokracie požaduje i KSČM, o referendu v souvislosti s EU nepíše. Proti ústavě a proti referendu je ODS – její koncepce nepřipouští společné obecné nařízení.

Mezinárodní vztahy, rozvojová pomoc

Strany se shodnou na rozvíjení bilaterálních vztahů se sousedy, hlavně se Slovenskem. Dále prosazují dodržování lidských práv ve světě a rozvojovou pomoc. KDU-ČSL navíc zdůrazňuje prosazování křesťanských hodnot v mezinárodních vztazích.

Cizinci

Strany se zabývají i problémy s imigrací cizinců a chováním jejich i občanů ČR k nim. Obecně převažují cíle spojené s potíráním ilegální migrace a zaměstnanosti než imigrační politikou. Více viz kap. menšiny.

Menšiny

Diskriminaci v některých oblastech odmítají všechny strany, ale některé se problematice věnují mnohem podrobněji.

SZ chce dát menšinám dostatečný prostor a zapojit slabší a ohrožené do činností podle svých možností. Ať už jde o diskriminaci rasovou nebo genderovou, důležitou úlohu hraje vzdělání a výchova. Škola ve spolupráci s rodiči, státními orgány a samosprávou, médií, církvemi a občanskými sdruženími mohou dosáhnout odstraňování předsudků. Spravedlivá společnost rovných příležitostí je předpokladem zdravého hospodářství, protože to je založeno na plném využití lidských zdrojů. Přiměřené vyrovnávací akce a dočasné zmenšování nerovnosti je přijatelné.

KSČM si boj s diskriminací představuje na dvou frontách – ve výchově (ve škole i mimo školu) a v rozhodnějším postupu proti projevům diskriminace a nesnášenlivosti. Konkrétnější kroky neuvádí.

KDU-ČSL prosazuje nulovou toleranci takových názorů a chtěla by posílit zástupce menšin v politice.

ODS hovoří o diskriminaci hlavně v souvislosti s typem zdanění. Dále hovoří o diskriminaci na trhu práce jako o nedostatku rovných příležitostí a cílené opomíjení nebo protěžování některých skupin na úkor jiných. Každý bez ohledu na původ a momentální sociální postavení by měl mít příležitost k vzestupu díky své aktivitě, pracovitosti a schopnostem.

Muži – ženy

Genderová problematika není pro všechny strany stejně důležitá. Zatímco ČSSD se otevřeně hlásí k rovnosti žen a mužů a aktivně prosazuje faktickou rovnost mužů a žen v různých oblastech, ODS se omezuje na odmítání zásahů státu ve prospěch nebo neprospěch jakékoliv skupiny. Cílem je pouze poskytnout všem stejnou šanci se uplatnit. Volba už je na každém jedinci. Vidět je to např. na postavení žen v armádě – ODS tvrdí, že nechce, aby byly ženy diskriminovány ani pozitivně ani negativně, pouze aby jim byly dány stejné příležitosti jako mužům. Přesto souhlasí i s jinými stranami, že by bylo dobré umožnit rodičům rovnoměrně se střídát v péči o dítě a zvýšit úctu k lidem vychovávajícím děti.

Ocenit práci matky jako práci na plný úvazek chce i KDU-ČSL. Chtějí nabídnout co nejvíce možností a služeb a nechat na rodičích volbu péče. KDU-ČSL obhajuje tradiční rodinu

a ženu vnímá spíše jako matku a tuto roli chce také posilovat, tímto krokem dává šanci na výběr, ale tradiční roli ženy v rodině nemění.

ČSSD chce zvyšovat podíl žen v rozhodujících pozicích ve státní správě, protože účast žen na politice je zárukou rovnosti. Také chce zaručit, aby za stejnou práci byla všem vyplácena stejná odměna, což považuje za sociálně i lidsky spravedlivé. Spravedlivější rozdělení péče o rodinu a děti - větší zapojení otce v rodině²² omezuje dvojí zátěž žen (pracovní a rodinnou). Zároveň je navrhováno spoustu kroků k pomoci rodičům: bezplatné školy od 4 let, finanční podpora hlídání dětí, pomoc v domácnosti, pružná nebo zkrácená pracovní doba či práce z domu aj. Důsledek těchto kroků je i zlepšení postavení žen na trhu práce – lepší slučitelnost obou rolí povede ke snížení jejich diskriminace. Ostatně je třeba účinně kontrolovat zákaz této diskriminace.

SZ prosazuje rovnost mužů a žen jako jednu ze svých priorit. V pracovní oblasti vyžaduje důsledné dodržování zákoníku práce a vyrovnanost platových podmínek pro obě pohlaví, v rodinné politice klade velký důraz na poskytnutí dostatečných možností k vyrovnání podmínek mezi otcem a matkou v péči o dítě (snižování věku odchodu do důchodu podle počtu dětí i u mužů, rovná podpora rodičovské dovolené aj). Ve státní správě požaduje třetinové zastoupení žen²³ a akcentuje svůj vlastní vzor. Zamezit prostor k diskriminaci chce SZ i ve školství zrušením přijímacího řízení. Na pedagogických školách chtějí zelení zavést povinný předmět gender. Důvodem je snaha bojovat co nejvíce s předsudky²⁴.

Také KSČM bojuje za stejná práva a životní podmínky pro muže a ženy. Překonat nerovné postavení žen chce např. podporou ženského hnutí a ženských zájmových organizací.

Romové a cizinci

V přístupu k Romům se KDU-ČSL výrazně hlásí k nutnosti vřadit menšinu do společnosti, a to tak, aby se jejich kultura zcela nerozplynula. Zachování romské kultury musí být prioritou, i když je žádoucí odstraňovat kulturní bariéry. Zachování menšinových kultur má svůj důvod: kultury se mohou vzájemně obohacovat.

²² př. střídání rodičovské dovolené do 8 let věku dítěte

²³ odpovídající rozložení ve společnosti

²⁴ projevují se např. při svěřování dětí do péče po rozvodu

V přístupu k cizincům – imigrantům je KDU-ČSL otevřená, pokud jsou cizinci slušní, tzn. platí daně a dodržují naše pravidla. Pak jsou vítáni a jsou hodni integrace. Nelegalitu v migraci i zaměstnávání cizinců je třeba potlačit.

ODS bere imigraci jako nevyhnutelný důsledek našeho členství v EU – ČR je cílovou zemí pro migranty z východní Evropy a jiných zemí světa. Tomuto procesu ale nelze nechat volný průběh – ODS navrhuje sice urychlení azylového procesu, ale také zpřísnění azylového zákonodárství. Nelze připustit, aby pobytu cizinců bylo zneužíváno (př. nelegální zaměstnávání).

ČSSD migranty vítá a prosazuje motivaci zahraničních kvalifikovaných pracovníků k práci v ČR. Stejně jako KDU-ČSL chce uchovávat kulturu menšin. Stejně tak myslí na české krajany v zahraničí, s nimiž chce udržovat přirozené vztahy a podporovat dostupnost české kultury i pro ně.

SZ se diskriminaci a integraci cizinců a Romů věnuje rozsáhleji. Navrhuje řízenou imigraci (je přirozená) a je optimistická ohledně řešení multikulturních problémů – nespravedlivé životní podmínky a sociální vyloučení není nezvratné. Kromě legislativního a trestně-právního ošetření diskriminace SZ navrhuje aktivní integrační postupy – zapojení do činností podle jejich možností, motivace k vyššímu vzdělání a pomoc v jeho dosahování. U cizinců je stát povinen znemožnit segregaci, zajistit jejich práva, hlavně v pracovní oblasti, a uváženě jim nabídnout práci a bydlení.

Integrace Romů by měla probíhat podle jednotné a odborné koncepce, která zajistí koordinovanost nakládání s veřejnými financemi a bude vycházet ze znalosti konkrétní situace. Základem musí být provázání jednotlivých orgánů - poradního orgánu vlády s orgány a koordinátory na kraji i vítaného neziskového sektoru. Jednotu pak zastřeší manažersky organizované centrálního pracoviště, které povede všechny integrační aktivity.

Doprava

Doprava je podle všech posuzovaných volebních programů důležitou součástí pro fungování státu. Strany se ve velké části shodnou na problémech tohoto sektoru i na dílčích cílech, kterých chtějí dosáhnout.

Společným tématem je bezpečnost provozu, ochrana životního prostředí, podpora veřejné dopravy, podpora ekologických forem dopravy, hl. nákladní železniční na úkor silniční a zvyšování prostředků plynoucích do výstavby a oprav dopravní infrastruktury.

Zájem stran o podporu dopravy je spojován u ČSSD, KDU-ČSL a ODS s rozvojem podnikání a ekonomiky, pro nějž je kvalitní infrastruktura a doprava nezbytnou podmínkou, ČSSD je doprava dokonce základem rozvoje celé společnosti.

Bezpečné silnice

Zvyšovat bezpečnost silničního provozu chtějí všechny strany, prostředky se ale liší. Komunisté se k tomu, jak bezpečnosti dosáhnout, explicitně nevyjadřuje, zelení uvádějí pouze omezení jízdy kamionů o víkendech a důslednější kontrolu jejich přetěžování. Zbylé tři strany navrhují prostředky na více úrovních:

- kontrolou dodržování předpisů, stavu vozidel (KDU-ČSL, ČSSD, ODS za podmínky, že nebudou pouze jednorázové)
- kontrola kamionů (ODS)
- lepší výstavbou – lepší zabezpečení nebo mimoúrovňová křížení silnic a železnic (ČSSD, KDU)
- jiná technická opatření (ODS, KDU-ČSL, ČSSD)
- lepším výcvikem a výchovou řidičů (ČSSD, ODS, KDU)

ODS explicitně uvádí, že dává přednost prevenci před represí, svými prostředky se s prevencí částečně ztotožňují i zbylé dvě strany. KDU-ČSL chce navíc zavést státní dohled nad autoškolami, ODS plně spoléhá na řidiče – ti nesou plnou odpovědnost za stav vozidla a způsob řízení. Posilování odpovědnosti řidičů za sebe, ostatní i životní prostředí má v programu také ČSSD.

ODS se od všech ostatních stran liší tím, že jako jediná explicitně v programu navrhuje bodový systém v dané podobě.

Podpora veřejné dopravy

Ačkoliv se strany v dílčích cílech liší, je veřejná doprava žádoucí ve všech volebních programech. ODS ale odmítá státní finanční podporu dopravy, po které není poptávka. SZ, ČSSD a KDU-ČSL explicitně státní podporu obcím a krajům při financování ztrátové veřejné dopravy slibují, KSČM není proti. SZ by ráda rozhodování přenesla více na místní samosprávu. KSČM navrhuje propracovanější systém slev a jeho začlenění do integrovaného systému. KSČM a Strana zelených dokonce zvažují MHD zdarma.

Šetrnost k životnímu prostředí

Šetrnost dopravy k životnímu prostředí vidí KSČM více v samotném budování infrastruktury než v následném provozu. Ekologicky šetrná výstavba by měla jen minimálně zasahovat do životního prostředí. Vnímat dopravu v souvislosti s životním prostředím chce i ČSSD.

Soulad dopravní infrastruktury s rozvojem krajiny je cílem ODS, v programu však není přímo uvedeno, zda to znamená větší ochranu životního prostředí nebo ústupek této ochrany ve prospěch dopravy. Pouze je řečeno, že žádoucí je soulad mezi ekonomickými zisky a ekologickým přínosem.

Další návrhy se týkají přímo provozu. Šetřit životní prostředí má důsledná kontrola vozidel při STK a měření emisí (ODS, ČSSD, KDU).

Zelení explicitně navrhují omezit znečištění regulací kamionové dopravy. Pomocí mýtného a omezení silniční nákladní dopravy o víkendech se tato doprava přesune na ekologičtější železnici. Ačkoliv to v programu žádá další strana explicitně s ochranou životního prostředí nespojuje, **přenesení nákladní dopravy ze silnic na železnici** podporují všechny strany. Tento krok je u všech kromě KSČM podmíněn výstavbou logistických center, která by kombinaci silniční, železniční a vodní dopravy zjednodušila.

Příspěvkem k ochraně životního prostředí je i podpora alternativních pohonů a koncept ekologické daňové reformy s principem environmentální spravedlnosti. (více viz kap. Životní prostředí)

Rozvoj infrastruktury

Ačkoliv kromě KSČM chtějí všechny strany, aby občané preferovali spíše veřejnou, nelépe železniční dopravu, chtějí všechny budovat nejen železniční, ale i silniční síť.

Kromě SZ strany chtějí dokončit dálniční síť. KSČM pouze požaduje minimální zásahy do životního prostředí, ODS, KDU-ČSL i ČSSD uvádějí konkrétní dílčí cíle výstavby²⁵. Zelení se tomuto cíli trochu vymykají – nejsou proti výstavbě dálnic, ale dali by přednost budování obchvatů. Argumentují tím, že dvoupruhová silnice bude občanům k dispozici mnohem dříve než dálnice. Navíc si není jistá, zda napojením regionů na dálnice bude region ekonomicky rozvíjen nebo spíš vystaven nájedzu nekvalitních produktů. Dostupnost dopavy, hl. na venkově a příměstských oblastech, je přitom cílem všech stran.

Propojit českou síť s Evropou chce ČSSD, KSČM a ODS. Výstavbě silnic a zlepšení údržby se věnují všechny strany, pouze ODS zdůrazňuje odpovědnost provozovatele za stav infrastruktury.

Svým pohledem na další fungování železnice se strany výrazně liší – KDU-ČSL, ČSSD a KSČM sice chtějí modernizovat budovy a stavět koridory, explicitní souhlas s privatizací železnice ale v programech nemají. KDU-ČSL pouze požaduje přeměnit České dráhy v prosperující společnost, ČSSD chce změnit její formu na holding. SZ je pro uvolnění trhu na železnici a poskytnutí prostoru menším přeprávcům.

Nejradikálnější postoj k dopravě má ODS. Tvrdí, že do dopavy monopol nepatří. Proto chce otevřít trh v dopravě a ČD privatizovat.

Jiné formy dopavy

V programech strany podporují i ostatní druhy dopavy:

	ČSSD	KDU-ČSL	KSČM	ODS	SZ
cyklistika	podpora nové cyklostezky	podpora	podpora	-	masivní podpora výstavba stezek
letecká	nová letiště	rozvoj nová vzletová dráha v Ruzyni	-	privatizovat ČSA podpořit regionální letiště	nezvýhodňovat osvobozením od daně
vodní	podpora hl. pro rekreaci	rozvoj	-	obnovit hl. pro cestovní ruch	-
kosmonautika	-	-	rozvoj	-	-

²⁵ budování konkrétních úseků a termíny

Role státu

Stát má finančně pomáhat rozvoji dopravy. Kromě SZ slibují strany více peněz ze státního rozpočtu, zelení si myslí, že není nutné výdaje navyšovat, stačí vše koordinovat a neplýtvat stavbou dálnic. Peníze chtějí všechny strany včetně SZ získávat ze zdrojů EU, zvýšením podílu na výnosu z daní a z mýtného. Kromě KSČM chtějí strany přizvat v některých případech na pomoc také veřejný sektor - tzv. PPP projekty.

Pro SZ je prioritou státu zavést v dopravě systém environmentální spravedlnosti, kdy každý hradí náklady na životní prostředí. Stát se velkou měrou podílí na rozvoji a správě dopravy, a je odpovědný za dopravní obslužnost, podporuje ale i menší podniky konkurující si na železnici.

Pro KDU-ČSL je stát garantem rovného přístupu na dopravním trhu. Zároveň dbá o bezpečnost, výstavbu infrastruktury, dohlíží na výchovu řidičů a omezuje dopady dopravy na životní prostředí.

V podání ODS je stát zodpovědný za fungování dopravy jako celku a garantuje rovný přístup na dopravní trh. Jediné zásahy, které jsou obhajitelné, jsou ty, které zajišťují kvalitní nabídku služeb. Finance z veřejných rozpočtů by měly plynout jen tam, kde existuje poptávka, ale nedotovat např. nevýdělečnou veřejnou dopravu. Stát se spoléhá na obce a kraje, které v této oblasti považuje za partnery a ve velké míře také na občany, kteří jsou odpovědní za své chování.

Stát má pro ČSSD v dopravě důležitou funkci, protože zajišťuje její dostupnost pro všechny regiony. Doprava se týká každého z občanů, a proto si zaslouží velkou pozornost. Stát má zajistit její fungování, odpovědnost by měla více převzít krajská samospráva.

KSČM se v dopravě nepřímo brání jakémukoliv omezení role státu. Chce posoudit účelnost změn vlastnictví v železniční a autobusové dopravě. Soukromé investice do dopravy (projekty PPP) chce přijímat jen výjimečně, stát by měl vše financovat sám za finanční podpory EU.

Občanská společnost

Přímá demokracie

Podporou přímé demokracie se strany výrazně liší. Na jednom pólu stojí ODS s nechutí do podpory a s obhajobou současného stavu, na druhém KSČM, která ve svém volebním programu předkládá několik návrhů na posílení přímého vlivu občanů na politické dění – přímá volba prezidenta²⁶, zavedení obecného referenda²⁷, transformace Senátu v instituci zastupující kraje.

KDU-ČSL setrvává na současném stavu, pouze požaduje přímou volbu prezidenta.

SZ a ČSSD stojí uprostřed na pomyslné čáře posilování přímé demokracie. Obě strany chtějí přímou volbu prezidenta a zavedení referend na více úrovních – obecné i krajské. SZ by ráda schválila i evropskou ústavu celoevropským referendem, u všech typů referend pak zrušila podmínku nadpoloviční účasti. SZ dále žádá přímou volbu starostů a hejtmanů. Dále přichází s návrhem snížit věkovou hranici pro volební právo na 16 let.

Decentralizace ve správě

Další možností, jak zapojit občanskou společnost je převést pravomoci na bedra samosprávy. Zde je ODS již mnohem aktivnější - navrhuje delegování některých pravomocí na nižší úroveň (o investicích a rozvoji regionu by rozhodovali kraje a obce) a změnu daňového systému (vyšší podíl daňového výnosu ve prospěch samosprávy). Zdravotnictví by podle ODS mělo být také decentralizované²⁸, bytovou politiku by pevněji v rukách samosprávy viděla ČSSD. SZ navrhuje decentralizovat alokační výdaje na sociální zajištění na samosprávu. Posílit pravomoci samosprávy chce i KDU-ČSL v případě školství a boje s kriminalitou²⁹, o každé věci mají lidé rozhodovat na té nejnižší úrovni, na které to lze ještě řešit věcně správně. KSČM se omezuje pouze na konstatování, že je potřeba občany zapojovat do věcí, které se týkají jich a jejich zájmů. Prostředkem má být dokončení reformy veřené správy, podrobnější cíle ale strana neuvádí.

²⁶ při zachování stávajících pravomocí

²⁷ svoláváno na základě žádosti určitého počtu občanů

²⁸ není možné je řídit centrálním administrativním způsobem

²⁹ jen místní ví, kde je třeba posílit bezpečnost

Neziskové organizace, veřejně prospěšná činnost

Všestranné podpoře neziskového sektoru se nejvíce věnuje ve svém programu ČSSD, která považuje rozvoj občanské společnosti za klíčový úkol. Podle ní organizace významně doplňují činnost státu při poskytování služeb v oblasti veřejně prospěšných aktivit – působí i tam, kde veřejná správa působí omezeně nebo vůbec. Občanům se tak nabízí možnost, jak posílit svou účast na rozhodování. Dobrovolnost tohoto počínání může podle ČSSD přispívat k soudržnosti a rovnováze celé společnosti. Finanční podporu mohou nestátní neziskové organizace čerpat jak prostřednictvím grantů z veřejných rozpočtů, tak z Evropské unie. Strana zvažuje také možnost umožnit občanům podílet se na této činnosti nepřímo: poukazováním části daní nestátním neziskovým organizacím prostřednictvím daňových asignací.

Také KDU-ČSL uznává důležitost občanského sdružování a svépomoci, protože nezbytnost solidarity pokládají za výzvu celé společnosti. Pomoci chtějí navýšením finančních prostředků i zavedením daňových asignací. Rozvoj občanské společnosti je prioritně potřeba na venkově.

Nestátní neziskové organizace jsou pro zelené partnery státu. Stejně jako pro ČSSD mají pro SZ organizace veliký význam v oblastech, kde suplují nefunkčnost a nepružnost státního aparátu (ochrana obětí trestné činnosti). SZ by jejich podporu začala legislativně – prosazením zákona o veřejné prospěšnosti, který by ji definoval a určil způsob a výši daňových úlev. Tlak veřejného mínění chce SZ podporovat i v oblasti ochrany životního prostředí, kde občanská společnost může tlačit na nadnárodní firmy ke změně jejich počínání.

Následující tabulka uvádí, v jakých oblastech strany podporují neziskové nestátní organizace:

	ČSSD	KDU- ČSL	KSČM	ODS	SZ
pomoc seniorům	ano	ano			
podpora rodiny a rodičovství	ano				
ochrana spotřebitele/ochrana práv a zájmů	ano				ano
pomoc ve zdravotnictví	ano	ano	ano		ano
sociální služby	ano	ano			ano
ochrana životního prostředí	ano	ano			ano
integrace cizinců	ano				
sport / využití volného času	ano	ano		ano	
podpora rovných příležitostí	ano		ano		
vzdělávání a výzkum	ano				
boj s korupcí	ano				
organizování dobročinnosti	ano				
profesní a pracovní vztahy	ano				
prevence kriminality / pomoc obětem trestné činnosti	ano			ano	ano
bydlení na neziskovém principu (družstevní, sociální aj.)	ano	ano	ano		
církevní školy		ano			
zájmové svazy (rybáři, myslivci, včelaři, chovatelé aj.)	ano	ano	ano		

Zemědělství a venkov

Kromě ODS je oblast zemědělství úzce spojena: pro KSČM podpora zemědělství je i podporou venkova, které je na něm závislé. KDU-ČSL a ČSSD chtějí obě oblasti sjednotit pod jediné ministerstvo. Nejvíce ale s ODS kontrastuje názor SZ. Ta optimisticky tvrdí, že zemědělství je šancí pro venkov. S tím ale ODS nemůže souhlasit. Zemědělství již přestalo pro venkov být tak důležité, protože už není hlavním zaměstnavatelem. Oblast venkova by raději zastřešila pod jedno ministerstvo pro venkov a spotřebitele.

Zemědělství

Všechny strany se shodují na jednom – do zemědělství je třeba dostat více peněz z EU. KSČM, SZ a ČSSD dávají přednost přímému financování pomocí dotací, přičemž stát by měl pomoci k jejich získání poradenstvím (SZ) a kontrolou efektivity jejich využívání (KSČM). ČSSD trvá na tom, aby zemědělci dostávali finanční podporu přímo z fondů EU, ne zprostředkovaně přes státní rozpočet³⁰. KDU-ČSL a ODS upřednostňují nepřímou pomoc – zvýšit konkurenceschopnost zemědělství na evropských trzích tak, aby bylo výdělečnější. KDU-ČSL chce propagovat české podniky v zahraničí, ODS poskytovat poradenství a hlavně podpořit vznik nových trhů vedlejších produktů zemědělství (OZE, biomasa) a rozvinout export biomasy. Ostatně i potravinový trh je třeba zefektivnit, a to umožněním volné soutěže omezením státní regulace. ODS prosazuje nejen nediskriminující společnou politiku EU, ale také uvolnění předpisů pro zemědělství (neregulovat více, než jsou požadavky EU). Mezinárodní volnou soutěž s rovnými pravidly požaduje i ČSSD. Obnovit převahu vývozu nad dovozem chce i KSČM.

Ochrana životního prostředí se v souvislosti se zemědělstvím objevuje u všech stran³¹. KSČM zmiňuje pouze finanční podporu mimoprodukčním funkcím zemědělství jako je udržení pracovních míst a tvorba krajiny. Státní podporu pro nepodnikatelské využití a poskytování služeb pro volný čas chtějí i ČSSD a SZ.

Ochraně životního prostředí v souvislosti se zemědělstvím věnují ČSSD, SZ i KDU-ČSL prostoru mnohem více. Shodují se na tom, že je nutné finančně podpořit produkci biopotravin a využít zemědělství k energetickým účelům (OZE). K šetrnému

³⁰ v získávání dotací soutěží tak mezi sebou zemědělci, ne národní rozpočty

³¹ více o ochraně ŽP viz kap. Životní prostředí

využití přírody chce ČSSD zemědělce nasměrovat restrukturalizací zemědělství pomocí dotací a investic od potravinářské produkce k bioenergetice.

Péče o krajinu a ochrana ekosystémů je hlavním cílem pro SZ. Snížit zatížení životního prostředí je úkolem státu, který musí zajistit finance z rozpočtu i z fondů EU. Podporována je bioenergetika. Vše však musí být v souladu s poptávkou. Stimulovat ji směrem k bioenergetice a biopotravinám chce SZ osvětou a odbouráváním předsudků.

Zachování krásy a rozmanitosti funkčních ekosystémů je cílem i pro KDU-ČSL. Chce finanční podporou motivovat zemědělce k obnovování přirozených funkcí při zemědělské výrobě a k orientaci na OZE.

ODS se ochraně příliš nevěnuje. O produkci energie z obnovitelných zdrojů získaných zemědělstvím mluví hlavně v souvislosti s otevřením nové možnosti trhu a přínosem pro zmenšení nezaměstnanosti.

Podporu podnikání definuje ODS velice široce jako vytvoření zdravého podnikatelského prostředí, zaměřovat se chce hlavně na malé a střední podnikatele. KSČM nabízí pomoc začínajícím zemědělcům. ČSSD a KDU-ČSL se shodují na tom, že je třeba konsolidovat prvovýrobu. Sociální demokraté navíc zemědělce podpoří vybudováním státních skladovacích kapacit. Přebytek výroby chce SZ i KDU-ČSL řešit jinak – zmírněním přebytku, přesunutím na jiný typ produkce a ukončením dotovaného vývozu. Zelení navrhuje jako jediní začít pěstovat konopí pro biomasu a podporovat malé zemědělce umožněním prodeje ze dvora.

V řešení majetkových a uživatelských vztahů se strany výrazně liší. KSČM chce podporovat družstva a samosprávné formy podnikání (organizační a majetkově propojené agrokomplexy). Stát by pak měl zlepšit legislativu s ohledem na tento typ organizace a zastavit spekulace se zemědělskou a lesní půdou získanou restitucemi.

KDU-ČSL požaduje dořešení vlastnických vztahů, ale více k tomu nepíše, naopak ČSSD a ODS prosazují privatizaci zemědělství. Sociální demokraté chtějí sladit majetek a jeho uživatelství, občanští demokraté chtějí umožnit, aby krajina byla spravedlivě rozdělena pro všechny. Co zůstane ve vlastnictví státu, mělo by být obhospodařováno transparentně a s respektem k veřejnému zájmu (př. lesy). V každém případě chce ODS zmírnit vliv státní správy v této oblasti. Také ČSSD chce postupně snižovat administrativní zátěž podnikatelů, kteří se věnují obnově krajinnotvorných prvků. Společně s lidovci pak sociální demokraté požadují zrušení daně z nemovitosti u zemědělské půdy.

Vliv na kvalitu a efektivitu zemědělství má i vzdělání (KSČM, KDU), modernizace technologií (ČSSD, KDU) a výzkum (SZ).

Proč je ochrana zemědělské půdy tak důležitá, uvádí explicitně KDU-ČSL a ODS – pro lidovce je půda to nejcennější, co máme, a proto je třeba ji chránit tak, že zemědělství bude prospěšné nejen lidem, ale i přírodě. Pro občanské demokraty je půda důležitým zdrojem pro budoucí generace a ta současná má za úkol půdu pro ně zachovat. Zároveň ale ODS připouští, že lze omezit půdu pro bydlení.

Stát by se měl také věnovat podpoře potravinářství – podle ČSSD by měl iniciovat vznik odbytových center a lépe chránit obchodní prostředí před chováním obchodních řetězců, které devalvují cenu potravin. Vůči spotřebitelům se stát podle ČSSD zavazuje poskytovat jim informace, osvětu a propagaci o zemědělských produktech a jejich využití.

Odbourání předsudků a osvěta je nástrojem pro SZ, aby donutila spotřebitele přejít od kvantity je kvalitě. Pokud budou spotřebitelé dostatečně informováni, stoupne poptávka po biopotravínách a tím klesne i jejich cena.

KDU-ČSL chce zlepšovat kvalitu potravin v supermarketech, ODS chce vybudovat volný trh potravin.

Venkov

Venkov, jeho tradice a jeho ráz chtějí obnovit příp. zachovat všechny strany. Každá z nich nabízí recept, jak obyvatelům pomoci. Pro ČSSD a KSČM je základem dopravní obslužnost – pokud bude dostupná doprava a služby, budou se regiony rozvíjet mnohem lépe. Skeptická je k tomu jen SZ v souvislosti s výstavbou dálnic. Pokud budou zaostalejší regiony dostupnější, bude tam lépe proudit konkurence s nekvalitními produkty a službami. Regiony je lépe rozvíjet právě podporou tradic a specifčnosti, rozvojem malého a středního podnikání, opravou kulturních památek a hlavně transformací zemědělství směrem k pěstování biomasy, což povede k masivnímu nárůstu pracovních míst. Možnost dojíždění za prací a přiblížení služeb pak je až druhořadá.

KSČM venkov úzce spojuje se zemědělstvím a chce jej podporovat po všech stránkách – v dostupnosti služeb, pracovních příležitostí, v zabezpečování kvalitních životních podmínek, v podpoře kolektivy a v zachování tradičního rázu, a to tak, aby byly obnoveny podmínky pro návrat na venkov.

ČSSD zakládá masivní podporu venkovu na tom, že život na venkově je obtížnější. Vše je daleko, lidé jsou odkázány na počasí a vystaveni jeho rozmarům, na druhou stranu mají mnohem pevnější vztah k domovu. Snahou ČSSD je dát lidem žijícím na venkově stejnou možnost jako lidem ve městech. Úsilí státu je tedy vkládáno do podpory dostupnosti služeb i dopravy, do podpory bydlení a obnovy sídel, do podpory rozvoje podnikání a vytváření pracovních míst³² i do sdružování občanů. Řešení problémů a rozhodování např. o obnově sídel, chce ČSSD přesunout více na místní samosprávu.

Rozvoj venkova v podání KDU-ČSL je zaměřen na stabilizaci. Velkou nadějí KDU-ČSL vkládá ve spolupráci všech, kteří mají zájem něco udělat a ve spolupráci obcí. Ze strany státu pak obce mohou očekávat spravedlivější rozdělení daní (současné koeficienty jsou nespravedlivé), podporu při čerpání financí z EU a podporu bydlení i školství. Nejpálčivější problém, nezaměstnanost, vyřeší zlepšení mobility, umožnění podnikání v OZE a podpora malého a středního podnikání obecně. Cílem je zajistit, aby byl venkov více soběstačný. Setřít rozdíly mezi městem a venkovem může podpora informačních a komunikačních technologií, které zajistí, že informace (stejně tak jako dostupnost úřadů) budou přístupné odkudkoliv.

ODS má na rozvoj venkova jiný pohled – cílem je nový, dynamický a aktivní venkov, který bude ale stále založen na zdravém selském rozumu. Protože zemědělství již nehraje takovou roli, je třeba podporu pro venkov nasměrovat jinam – do podpory podnikání a investic do změny struktury krajiny. Důraz je kladen na různorodost podnikání³³. Pomoc státu spočívá hlavně v usnadnění začátku podnikání a v zaručené svobodě hospodaření se svým majetkem.

Obecně lze tedy říci, že SZ a KSČM jsou orientovány spíše na zachování tradic a statu quo. Zemědělství pro ně zůstává stále důležité, i když v transformované podobě. ČSSD chce podmínky na venkově vyrovnat s podmínkami ve městech v touze po rovnosti občanů v přístupu ke službám a možnostem a po rovnosti kvality života. KDU-ČSL se soustředí spíše na rozvoj decentralizovaných území, než na venkov jako celek, přičemž nejdůležitější je snížit nezaměstnanost. A konečně ODS chce venkov orientovat novým směrem – na rozvoj podnikání spíše než na zemědělství.

³² finance z EU i ze státního rozpočtu

³³ hlavně rozvoj biotechnologií a nepotravinářská zemědělská produkce

Vzdělání

Téma vzdělávání a školství je důležitou součástí programů všech posuzovaných volebních programů. Hodnota vzdělání se zdá být pro všechny hodná vysokého ocenění ze strany společnosti. Stát by měl zajišťovat dostupnost vzdělávání pro všechny. Zároveň je ale téma školství zdrojem výrazného rozporu – strany dělí názor na zavedení školného a finanční podporu studentů.

Učitelé

Podporu učitelům, finanční i profesní, chtějí dopřát všechny strany. Ohodnocení učitelů by mělo být vyšší, na tom se shodly všechny strany. Kromě zvýšení platu jim chce pomoci KSČM zvýhodněním bydlení, ČSSD příspěvkem na další vzdělávání. KDU-ČSL a ODS chtějí posílit nadtarifní složku jejich platů.

Studium

Rozvoj školství podporují všechny strany, i když se liší v podpoře jednotlivých stupňů (viz tab.)

	ČSSD	KDU-ČSL	KSČM	ODS	SZ
rozšíření SŠ s maturitou	ano	ano	-	ano	ano
rozšíření gymnázií	ano	-	-	ano	ano
rozšíření SO	-	ano	ano	-	-
rozvoj terciálního vzdělávání	ano	ano	ano	ano	ano

pozn. „ano“ = explicitně uvedeno ve volebním programu, „-“ neuvedeno v programu

Rozvoj bakalářských studijních oborů podporuje KDU-ČSL, SZ a ČSSD. Ta společně s ODS chce rozšířit počet studentů na vysokých školách. Spolu s KSČM ale chce postupně ustupovat od kvantity ke kvalitě, tedy od počtu studentů ke kvalitě studia, a prostředky vynakládat ne na zvyšování počtu studentských míst, ale ke zkvalitnění výuky.

Podle sociálních demokratů chybějí na českém pracovním trhu kvalifikovaní pracovníci. Tato skutečnost působí problémy podnikům a může vést k tomu, že se budou investoři České republiky vyhýbat. Zájmem státu proto je zajistit kvalifikovaných pracovníků dostatek, a to buď z vlastních zdrojů, nebo ze zahraničí, uvádí se v materiálu.

Školné

Školné na vysokých školách je nepřijatelné pro SZ, KSČM a ČSSD, volební programy ODS a KDU-ČSL obsahují cíl zavedení spoluúčasti studentů.

Otázka školného souvisí s cílem všech stran dostat do školství více peněz, a to ze soukromých zdrojů. Spolufinancovat je tak mohou žáci/studenti, i firmy, kam budou umístěni absolventi, či firmy, které budou se školami spolupracovat na poli vědy, výzkumu a vývoje.

KDU-ČSL chce zavést školné jako doplňkový zdroj financování vysokého školství, přičemž finance by měly být využity ke zkvalitňování výuky a ke stipendiím. Spoluúčast studentů v podání ODS nelze podle programu nazývat „školné“, protože návrh nezahrnuje platby přímo studentů, ale absolventů škol. V podstatě jde o školné na dluh, který student splatí v momentě, kdy si začne vydělávat. Splácení by začalo po dosažení průměrné mzdy. Oba programy počítají i s kompenzačními nástroji – sociální stipendia (ODS), prospěchová stipendia (KDU-ČSL), studijní spoření se státním příspěvkem (ODS i KDU-ČSL).

Sociální stipendia chtějí poskytovat i ČSSD a KSČM, se školným ale nesouhlasí.

ČSSD i SZ se staví proti jakékoliv spoluúčasti studentů na financování veřejného školství. Poplatky by vytvářely sociální bariéru v přístupu ke vzdělání.

KSČM nechce poplatky a raději zvýší podíl financí státního rozpočtu plynoucí do školství.

Všechny strany chtějí na oplátku vysokoškolské studenty finančně podporovat a motivovat, liší se ale v konkrétních způsobech podpory. KSČM chce vytvořit síť levného ubytování a zajistit studentům výhodné půjčky do začátku. ČSSD chce hlavně zkvalitňovat sociální zabezpečení studentů. ODS a KDU-ČSL chtějí umožnit studentům brigádně pracovat bez nutnosti odvádět zdravotní a sociální pojištění a příspěvkem na studijní spoření nebo využitím stavebního spoření taktéž podporovaného státem ke studijním účelům. ODS chce navíc navýšit sociální stipendia.

	ČSSD	KDU	KSČM	ODS	
HODNOTA	+ investice do společnosti + kvalita života + výchova k zodpovědnosti + nositel ekonomického potenciálu a rozvoje + veřejnoprávní média	+ prevence nezaměstnanosti + soc. pokrok + životní úspěch + vzdělání jako nejlepší soc. pomoc + osobní a hospodářská konkurenceschopnost		+ osobní investice do budoucnosti + úroveň školství a vzdělávání = úroveň ekonomiky	+ investice + příprava dem. společnosti + znalost + výchova + soudržnost celoživotně důležitou
PRÁCE	+ motivace k zaměstnávání absolventů + umožnit reagovat na trh + zapojit zaměstnavatele do tvorby programů	+ prevence nezaměstnanosti + reagovat na trh práce (připravit pro trh)	+ daňové úlevy pro zaměstnávání absolventů + půjčky do začátku		+ kvalifikace + podpora + čím vyšší trh práce
STÁT	+ motivace k maximalizaci svých dovedností a umožnit jejich dosažení + ochrana před komercializací + povinná předškolní výchova u některých skupin + zapojení neziskového sektoru	+ maximálně rozvinout nadání každého – žádný talent nazmar + vliv na efektivitu a kvalitu: odborníci při přípravě programů, povinné postgraduální studium učitelů, talentové zkoušky učitelů	+ slučování malých škol neodmítnat + osnovy stanovené ministerstvem jako záruka úrovně	+ deregulace, konkurence + školy nezavírat + důvěra školám, že zajistí vzdělání podle přání žáků – konkurence motivuje ke kvalitě + zajistit možnost volby + stejná podpora zřizovatelům – nastavit závazné podmínky	+ síť na + ne zavírat + šanci pracovitě + porada + podpor
ŠKOLA	+ výuka jazyků, ICT, rodinná výchova + kompetentní učitelé	+ podpora vlastní odpovědnosti + prosociální a mediální výchova, podnikatelské minimum, jazyky + vztah s rodiči + podpora církevního školství	+ právní výchova + soukromé a církevní jako doplněk – pod kontrolou státu + zachovat specializované školy + ne domácí výuka	+ možnost podat více přihlášek	+ kritické + vyrovnání pokrokové ekonomické + p vzdělává školy)
ŽÁK	+ vyšší pozornost pro znevýhodněné – všichni stejně (schopnost + píle + sociokulturní původ)	+ zákazník školy + zvláštní opatření pro zdravotně postižené – příspěvky na asistenty + motivace Romů / cizinců	+ kvalitní péče o děti s poruchami učení + integrace handicapovaných dětí	+ méně sociálně selektivní + svoboda volby pro žáky se specifickými požadavky + důvěra rodičům, že vyberou vhodné vzdělání pro děti, stát zajistí možnost volby	+ rovnost + pestrá + bez pří
FINANCE	+ bezplatné	+ školné + hlavně z výzkumu (VŠ) + více státních peněz a jejich adresnost (žák)	+ bezplatné	+ veřejné financování více než soukromé (na VŠ + výzkum) + spoluúčast absolventů + adresnost	+ bez škol + více sta

Kultura

Kultuře se věnují všechny strany a jejich cíle se až na dílčí výjimky podobají.

Až na KSČM, která to v programu explicitně neuvádí, je pro ostatní strany prioritou zachovávat kulturní dědictví a předávat ho dalším generacím. Podle ČSSD nelze kulturu oddělit od společnosti nebo ji nahradit. Pomáhá se totiž, podle ČSSD i podle KDU-ČSL vyrovnávat s minulostí³⁴. Pro ODS je důležitá, protože formuje názory na měnící se svět, prohlubuje vědomosti, uplatňuje talent, pomáhá k pochopení historie a obohacuje život. Také pro komunisty je kultura nenahraditelná - formuje morální hodnoty (např. mír, vlastenectví, národní tradice, solidarita, přátelství, otevřenost k dalším národům) a estetické cítění.

Stát

Úlohu státu rozvíjí hlavně ČSSD, KDU-ČSL a ODS. Pro lidovce a sociální demokracie je hlavně garantem tvůrčí svobody a zdrojem financí. ČSSD pojímá kulturu jako veřejnou službu, jíž má stát poskytnout finance a zákonný rámec, veřejnoprávní ochranu a dohled nad médií. ODS prosazuje roli státu co nejvíce omezit – stát by neměl určovat, co kultura je a jakou má mít roli. KDU-ČSL si je vědoma politické zodpovědnosti za mravní a kulturní stav společnosti a nechce kulturu ani neomezovat svou ideologií, ani ji nechat zcela bez vlivu státu. SZ explicitně uvádí odpor k podnikání státu v loteriích a KSČM chce, aby stát zaručil ekonomickou dostupnost kultury.

Financování

Strany se shodují v objemu financí, který by měl do této oblasti plynout – všechny chtějí zvýšit prostředky na kulturu na 1% z výdajů státního rozpočtu.

Prostředky chtějí dále čerpat:

- ze spolupráce samosprávy a státu – ČSSD + ODS + KDU-ČSL
- z daňových asignací – ČSSD + SZ + ODS
- ze spolupráce s neziskovým sektorem - KSČM + ČSSD + KDU-ČSL
- z EU a z meziresortních vazeb – ČSSD
- z privátních loterií – SZ (zajistit více investic do kultury, nejen do sportu)

³⁴ ČSSD s válečnými konflikty, KDU s totalitní minulostí

Národní specifika

Vzájemné doplnění a nepřehlížení menšinových kultur je důležité pro KDU-ČSL, ČSSD, SZ i KSČM. Pro KDU-ČSL je vůbec spolupráce mezi národy důležitá, protože žijeme v globálním světě, kdy ovlivňování kultur je nevyhnutelné, protože státy i lidi jsou na sobě závislí. SZ se na multikulturalitu dívá také optimisticky. Všechny problémy, které na tomto poli vznikají, lze řešit, např. otevřenou diskusí a nezaujatou výchovou.

Přímou podporu příspěvků do kultury si ČSSD představuje podporou autorů a interpretů, KDU-ČSL zvýhodněním dovozu předmětů kulturní hodnoty³⁵ a KSČM dotacemi na uchování folklóru.

Pro prezentaci národních specifík do zahraničí je ČSSD, která chce kulturu nejen propagovat, ale také podporovat krajany v zahraničí. O podpoře turistiky mluví KDU-ČSL i ČSSD. Postoj ODS je ambivalentní – na jednu stranu chce zjednodušit síť a zredukovat příspěvkové organizace prezentující ČR v zahraničí, na druhou stranu chce marketingově vytvářet „image“ republiky.

Památky

V památkové péči chce ČSSD sjednotit přístupy všech subjektů ve vazbě na stavební zákon. SZ prosazuje přísnější ochranu památek a zpřísnění stavebního povolení v této oblasti. To ODS je na opačném pólu – chtěla by posílit postavení vlastníků v památkových zónách. O restituci mluví ODS a KSČM a obě strany se výrazně liší – občanští demokraté ji chtějí spravedlivě dokončit, komunisté zastavit a nepokračovat, hlavně v církevních restitucích. Významné kulturní památky chtějí udržet ve státním vlastnictví a udržovat z veřejných rozpočtů.

Média

K duálnímu systému je přístup všech stran stejný – zachovat jej.

Pro ČSSD jsou média (veřejnoprávní) důležitá hlavně pro výchovu a vzdělání, což na ně klade velkou míru zodpovědnosti. Pro ODS jsou svobodná média podmínka demokracie, pro SZ explicitně hlídacím psem demokracie díky své schopnosti kontrolovat mocné.

³⁵ s podmínkou zpřístupnění veřejnosti

KSČM chce působit tak, aby byla zaručena politická vyváženost, věcnost, ochrana osobnosti, motivace k podpoře menšin a původní české tvorby. Rozšíření nabídky programů a dodatečné informování veřejnosti je cílem také ČSSD a KDU-ČSL.

KDU-ČSL a SZ se v programu zaměřují také na publikum. Lidovci chtějí zvýšit kritické vnímání mediální výchovou, stejně jako zelení jej chtějí podporovat. ČSSD dává přednost ochraně před komercializací. SZ chce zvýšit občanskou kontrolu a iniciovat diskuzi s občany, ve které chce najít kompromis, jak zajistit mravnostní hlediska médií ale neomezovat tím svobodu slova.

Círky

V přístupu k církvím se strany liší – SZ chce odstranit faktické nerovnosti, KDU-ČSL s ODS se shodne na důležitosti dokončení restituce, ale již mají odlišný názor na vztah státu k církvím. KDU-ČSL v programu požaduje soužití a spolupráci, ale nerozvádí to více, pouze vyjadřuje podporu státu církevním školám. ČSSD chce také spolupracovat, a to hlavně formou dialogu a protože jsou pro ni církve nezastupitelné chce i nadále napomáhat finančnímu zajištění, pokud církve vykonávají obecně prospěšné aktivity. Podpora by ale měla být stejná pro všechny církve. ČSSD také podporuje ratifikaci smlouvy s Vatikánem.

S cíli sociálních demokratů nesouhlasí ani ODS ani KSČM. ODS podporuje svobodu vyznání, ale stát by se podle nich neměl vměšovat do individuálního svobodného rozhodování, pouze zajistit rovné postavení všech církví. Komunisté nechtějí církve zvýhodňovat ani mezi sebou navzájem ani vůči ostatním občanským společnostem. Zrušení všech výsad, důsledné podřízení kanonického práva zákonům ČR a odluku od státu doplňuje požadavek zániku evidence podle názorové orientace. Zastaveny by měly být všechny restituce. Financování církví by bylo možné provést pomocí dobrovolné církevní daně, kdy by každý měl svobodu volby, zda je bude financovat.

Životní prostředí a ekologie

Životnímu prostředí a jeho ochraně je v programech politických stran věnován velký prostor, nejvíce však v programu zelených, kde tvoří skoro polovinu celého textu.

Ochranu přírody a krajiny si strany představují odlišně. Proti podobným koncepcím KDU-ČSL, SZ a ČSSD kontrastují ODS a KSČM.

ODS chce chránit přírodu, ale ochrana nesmí být dogmatická. Přírodní hodnota musí zůstat zachována, ale zároveň musí krajina sloužit lidem, a to všem lidem stejně. Skupina lidí si nemůže nárokovat využívání krajiny, proto je třeba přehodnotit systém Natura 2000. Krajina je domovem lidí a místem pro ekonomickou aktivitu. Mezi ekologií a rozvojem je třeba nalézt kompromis. O regiony se mají starat regiony samy, ne stát.

S tím zásadně nesouhlasí KSČM. Skepticismus k volnému trhu je vede k názoru, že ochranu přírody a životního prostředí musí ve svých rukou držet centralistický stát, protože přírodní zdroje patří celé společnosti³⁶. Uchování přírodního bohatství v jeho rozmanitosti je hlavním cílem, pokud je skloben s požadavky sociálního a hospodářského rozvoje.

Hodnota životního prostředí pro KDU-ČSL je spojena s existencí lidí těsně – přírodu nechtějí chránit jen kvůli ní samé, ale i kvůli lidem, kteří jsou její součástí. Zároveň jsou lidé zodpovědní za planetu, kterou obývají.

Na rozdíl od ODS zbylé strany (KSČM se nevyjadřuje) podporují nejen dokončení soustavy Natura 2000, ale také zakládání nových CHKO. Činnosti podnikatelů, zemědělců a lesníků směřující k obnově přírodní diverzity a ochraně životního prostředí chce ČSSD a KDU-ČSL podporovat. SZ pak chce prosadit programy na záchranu ohrožených druhů.

Konkrétní ochrana životního prostředí

Ochrana přírody je pro zelené obzvlášť důležitá – je to ve veřejném zájmu. Lesy a půda jsou pak bohatstvím národa, s nímž by se mělo nakládat šetrně. Lesy chtějí zelení obnovit do původní přírodní podoby, stejně jako nivy. Půda je obnovitelná mnohem hůře a tak zelení chtějí dotacemi motivovat zemědělce k mnohem šetrnějšímu – ekologickému – využívání půdy a k péči o krajinu.

³⁶ doly, energetika a vodní energetická soustava musí být v rukou státu

ČSSD v programu zmiňuje i mimoprodukční hodnoty lesa: prostor pro rekreaci, podmínka zdraví obyvatel, důležitost pro vodohospodářství. Lesy by měly zůstat ve vlastnictví státu v takovém rozsahu jako dosud. Stát je pak poskytnout občanům k užívání. Nesouhlasí ani s privatizací, ani převodem na kraje. Jedině tak bude moci efektivně zajistit využívání (vstup) všem občanům a zároveň se vyhnout devastaci lesů při honbě za ekonomickým ziskem.

KDU-ČSL chce najít kompromis mezi státem a podnikateli ve využití a vlastnictví lesa. Ochrana životního prostředí je pobídkou ekonomického rozvoje, např. při dalším využití odpadů.

KSČM se lesnímu hospodářství téměř nevěnuje, pouze žádá lesy druhově pestřejší.

Ochrana životního prostředí pro ODS začíná u legislativy – nejprve ze všeho je třeba rozvolnit a zjednodušit právní předpisy. Pomocí nich lze nastavit podmínky tak, aby se vyplatilo být dobrovolně ekologický i pro podnikatele. Ekologické přínosy tak půjdou ruku v ruce s ekonomickými zisky. Pro ODS to znamená nejen vytvoření tržních principů v oblasti ochrany životního prostředí, ale také získávání financí pro tuto oblast ze soukromé sféry.

S tím nesouhlasí ČSSD. Do oblasti životního prostředí konkurence nepatří. Naopak je třeba ve veřejném zájmu ochrany přírody zákonem zřídit státem kontrolované agentury nadačního typu, které budou jménem veřejnosti zastupovat zájmy životního prostředí, např. ve správních řízeních.

SZ i ODS navíc podporují revitalizaci starých staveb (zemědělských, kasáren apod.) namísto výstavby nových.

Odpadová politika

V programech stran lze identifikovat dva hlavní cíle odpadové politiky, na nichž se strany shodnou: zamezit nelegální dovoz odpadů a podporovat jejich další využití. Třídění, recyklace odpadů a jejich opětovné využití je žádoucí pro všechny, pro SZ, KSČM a KDU-ČSL je navíc důležité vzniku odpadů předcházet, ať už finanční podporou využití odpadů nebo finančními náhradami za použití původních zdrojů. ODS chce v této oblasti zlepšit a zjednodušit legislativu tak, aby méně zatěžovala podnikatele.

V odpadové politice se strany neshodnou na výstavbě nových spaloven. ČSSD odmítá jejich výstavbu z veřejných zdrojů, SZ spalování považuje za plýtvání penězi³⁷, ODS se naopak staví proti zbytečné regulaci využití odpadů. Zda pod využitím odpadů má na mysli i jejich spalování, program explicitně neuvádí. KDU-ČSL a KSČM o spalování nemluví vůbec.

Energetika

Strany v oblasti energetiky vidí stejný problém – je třeba více úspor energie. Každý má ale svou strategii, jak úspor dosáhnout: SZ energeticky nenáročnými stavbami a jejich finanční i legislativní (změna norem) podporou, ČSSD podporou nízkonákladového bydlení a využití OZE, ODS zpracováváním surovin přímo na místě a revitalizací, KDU-ČSL a KSČM konkrétně neuvádějí.

Druhým významným problémem je pro strany využívání vyčerpatelných zdrojů energie. Zvýšit podporu produkci obnovitelných zdrojů energie chtějí všechny strany.

Zelení se ohrazují proti přístupu, že trh najde řešení, jak vyčerpatelné zdroje nahradit. Podle SZ tento přístup příliš bagatelizuje problém, a proto chtějí raději předvídat a aktivně vytvářet předpoklady pro včasný přechod na alternativní zdroje, které ropu, uhlí a plyn nahradí. Zároveň požadují privatizaci ČEZu.

Znečištění ovzduší a vody

S využíváním OZE souvisí také snaha zamezit přílišnému znečištění ovzduší. Zelení chtějí zakázat topení uhlím a motivovat lidi k náhradě za ekologická paliva. (ek. daň. ref.), ČSSD i ODS chtějí začít informováním občanů o škodlivosti takového počínání a daňovým zvýhodněním paliv z OZE. Zároveň poskytnou samosprávě více pravomocí pro kontrolu. KDU-ČSL se hlásí k ekologické daňové reformě v podobě, jaké ji navrhuje SZ.

Podporu obnovy vod a výstavby čistíren odpadních vod mají v programech všechny strany.

V souvislosti s průmyslovým znečištěním chce SZ donutit podnik, aby dodržovali stanovené limity pod pohrůzkou zákazu výroby. ČSSD je mírnější –

³⁷ výstavba a provoz spaloven je ekonomicky nevýhodná v porovnání s tříděním a recyklací

navrhuje systém pokut a odměn. Pozitivní sankce ze strany KDU-ČSL mohou očekávat také zemědělci, kteří napomáhají zachování či obnovování přirozených funkcí krajiny (retence vody, ochrana proti erozi, zachování diverzity druhů).

Ekologická daňová reforma

Ekologická daňová reforma je koncept, jehož cílem je snížit emise a poptávku po energii z vyčerpatelných zdrojů. V důsledku to vede ke zlepšení kvality života. Ačkoliv je reforma nejvíce rozvíjena v programu SZ, hlásí se k ní i KDU-ČSL a ČSSD.

Základem reformy zelených je vyšší zdanění neekologické energie (uhlí, zemní plyn, letecký benzín, elektřina) a nižší zdanění práce – posun z daní přímých na daně nepřímé. Reforma má pro zelené v základu prosazování rovnosti – každý by měl platit za reálné poškozování životního prostředí. Reforma bude fiskálně neutrální a počítá s kompenzací nákladů sociálně potřebným.

Nejedná se ale o jadernou energii – tu podporuje nebo toleruje ODS, KSČM a ČSSD, KDU-ČSL chce pouze zodpovědně nakládat s vyhořelým palivem za účasti obcí, kterých se to přímo dotýká. Zcela proti je SZ.

Ekonomika

		ČSSD	KDU- ČSL	KSČM	ODS	SZ
	rozpočet	deficit pod 3% HPD pro EURO v 2010	vyrovnávat deficit	spořit bez efektu na úroveň služeb	vyrovnaný do 7 let	vyrovnané veřejné rozpočty
základní příjmy	DPH	udržet celkovou daňovou kvótu	9% a 18%	udržet celkovou daňovou kvótu	15%	Snižit celkovou daňovou kvótu na 35 % HDP
	daň z příjmu	progresivní zdanění	19%-25%	progresivní zdanění	15%	fyz.os.:valorizovat daňová pásma podle růstu průměrné mzdy
	výjimky	snížená DPH u sociálně citlivých položek	vyšší daň elektrina, teplo, benzin aj.	více věcí ve snížené DPH – stavba, informační služby, dodávka tepla	0% základní potraviny a léky	vyšší daň elektrina, teplo, benzin aj.

Nejnižší chce jít se schodkem státního rozpočtu ODS a zavést rovnou daň – o co přijde na daních z příjmu, získá z DPH a ještě po zrušení dědické daně zbude na podporu rodin. K vyrovnanému rozpočtu se chce dostat do 7 let. V nejbližší době bude schodek využit k financování reforem (důchodový systém aj.). Kvóta pro přijetí EURO není pro ODS prioritní. ČSSD chce zachovat a KSČM navýšit současný objem zdanění, ale na oplátku zachovat vysoké důchody a zajistit valorizaci sociálních dávek podle mezd. KDU-ČSL chce snížit daně zrušením daň z nemovitosti ze zemědělské půdy a daň z příjmu, SZ vsází na fiskálně neutrální ekologickou daňovou reformu, která sníží zdravotní a sociální pojištění oplátkou za ekologickou daň.

Příjmy do státního rozpočtu jsou v pro ČSSD v porovnání s ostatními stranami vcelku dostačující. Strana nechystá žádné velké změny v objemu příjmů, ale zaměřuje se spíše na výdaje. Hodlá navýšit finance plynoucí např. do výzkumu a vědy, do kultury, do dopravy, do zdravotnictví, do podpory ekologie a hlavně zavádí širokou škálu sociálních pomoci.

Také KSČM nechce omezovat výdaje plynoucí do státního rozpočtu a naopak i ve výdajích požaduje větší úspory. Mimoto navrhuje zavedení nové daně z luxusu. Vyšší objem peněz by měl ze státního rozpočtu připadnout podnikům v perspektivních průmyslových odvětvích, do výzkumu a vědy, zemědělství, zájmové činnosti občanů, dopravy, kultury či na tvorbu nových pracovních míst.

KDU-ČSL se hlásí k ekologickému daňovému konceptu zelených, kdy snížení příjmů z odvodů na pojištění je kompenzováno zvýšením spotřební daně u některých položek, zvyšujících zátěž životního prostředí. Příjmy do státního rozpočtu poplynou

také z postupné privatizace ČEZu, snížením dotací podniků nebo díky úsporám při snižování počtu zaměstnanců ve státní správě. Na straně výdajů klade důraz nejen na sociální jistoty, ale i na školství, vědu a výzkum, na údržbu krajiny v zemědělství, kulturu i dopravu.

Strana zelených chce snižovat celkovou daňovou kvótu, ale valorizovat daňová pásma u fyzických osob a zavádět ekologickou daň, která sníží sociální a zdravotní pojištění. Přesun z daní přímých na nepřímé by měl zůstat fiskálně neutrální. Šetřit se bude také na dotacích krachujícím podnikům, zato péči o krajinu v zemědělství, kultuře, školství, dopravě a ekologii se dostane financí více.

ODS chce snížit nebo zrušit, co jde. K vyrovnanému rozpočtu chce dojít za 7 let. Zavedení rovné mzdy, zrušením daní z převodu nemovitosti, z kapitálových příjmů a úroků, darovací či dědické je vyváženo snahou privatizovat co nejvíce. Zvýšit státní výdaje chce hlavně na školství, výzkum a vývoj, kulturu a dopravu.

Stát

Stát by měl podle KSČM vlastnit strategické podniky. Pro české a zahraniční podniky má vytvořit vyrovnané legislativní i ekonomické podmínky, zejména pro vstup zahraničních investorů. Pro zachování investičních pobídek je ČSSD, protože částečně vyrovnávají podmínky investování s konkurencí. Takové počínání rezolutně odmítá ODS jako selektivní. Také nesouhlasí s KSČM - raději by co nejvíce státních podniků privatizovala.

Přechod na EURO by neměl podle KSČM být na úkor sociální a hospodářské stability země, ČSSD si klade za úkol vytvoření podmínek pro přijetí eura v roce 2010. Pro ODS vytvoření takových podmínek není prioritou, zavedení nové měny se ale nebrání.

Podnikání

Podpora malého a středního podnikání je patrná ze všech politických programů. Všechny strany chtějí podnikatele podporovat nejrůznějšími prostředky - zmiňováno je hlavně zjednodušování a urychlování administrativy. Strany se také jednomyslně shodnou na ochraně před monopoly, každá situaci ale chce řešit jiným způsobem. KSČM se nelíbí hlavně monopoly v energetice a zdrojích vody a chtějí tyto monopolisticky orientované oblasti stáhnout pod ochranu státu. KDU-ČSL říká, že

v těchto oblastech lze trh regulovat, o nutnosti mít je ve vlastnictví státu nemluví. ODS chce s monopolismem bojovat zavedením konkurence. V oblastech, kde to nelze (přirozené, dočasné monopoly), je třeba zlepšit regulaci tak, aby zisky nezůstávaly ve státním rozpočtu a ziscích vyvážených do zahraničí. SZ zmiňuje ještě další možnost boje s monopolem, a to ve státní správě. Na obranu před Microsoftem chce zavést programy vytvářené jako open-source.

Následující tabulka uvádí přehled témat, která strany akcentují v souvislosti s podporou malého a středního podnikání:

	ČSSD	KDU-ČSL	KSČM	ODS	SZ
deregulace podnikatelského prostředí		ano		ano	ano
sjednocení výběru zdravotního a sociálního pojištění	ano				
neplatit nemocenskou za zaměstnance				ano	
snížení administrativy	ano	ano	ano	ano	ano
zrychlením zakládání firmy	ano				ano
snížením/zrušením daní živnostníků	ano	ano		ano	ano
umožnit přístup k financím	ano	ano	ano		
omezení zákoníku práce pro malé firmy				ano	
pomoc exportu	ano		ano		
nezvýhodňovat zahraniční/velké firmy		ano	ano	ano	ano

Justice – soudy a právo

V oblasti justice byly ve všech programech vytýkány tři hlavní problémy:

- pomalost
- špatná dostupnost pro občany
- nízká kvalita rozhodování

Na každý z problémů má každá ze stran recept.

Zrychlit a zefektivnit řízení

SZ shrnuje prostředek pro zbavení se problému s průtahy soudních řízení pod lepší správní a technické zázemí, které je podmíněno rychlejším zaváděním informačně-komunikačních technologií. Ostatní strany se rozepisují více:

KSČM bude vyžadovat změny hlavně v rozhodovacím procesu a v soudním systému. Přednostně by se měly vyřizovat bezodkladné věci a omezit vracení věcí k novému posouzení na nezbytné případy. Včasnou vymahatelnost práva musí zaručit stát. Pomoci může zjednodušení rozhodování – u méně závažných trestných činů by se nepřikračovalo k obžalobě.

ČSSD chce s problémem bojovat na straně státu a zaměstnanců soudů – zbytečnou administrativu odstraní, zbytek přenesou na soudní zázemí a bude vyžadovat odpovědnost soudců za délku jednání. Do procesu chce zasáhnout tak, aby omezila soudní ping-pong.

KDU-ČSL bude s průtahy bojovat na několika frontách. Zrychlení by mohlo přinést zavedení tzv. typizovaných žalob, které by zjednodušily a zrychlily jejich podávání. Dále chce uvolnit ruce soudcům pro jejich práci – ekonomické vedení soudů převezmou manažeři, přibude vyšších soudních úředníků a čekatelé budou sloužit jako výpomoc. Lepší rozdělení práce, lepší vybavení a omezení soudní agendy může soudcům v mnohém pomoci. Soudci pak budou odpovědět za průtahy a nedodržování lhůt stanovených pro rozhodování. Občanům chce KDU-ČSL dát šanci účinně se bránit průtahům, např. zkrácením lhůty pro zahájení odvolacího řízení. Na oplátku bude strana požadovat jejich odpovědnost za neproduktivní řízení – bude zaveden rozsudek pro zmeškání a nepopřený důkaz považován za platný bez nutnosti dokazování.

Podobné cíle má i ODS: pořádkové lhůty pro rozhodnutí do půl roku, přesun administrativy na soudní minuty, méně složité úkoly svěřit vyšším soudním úředníkům, elektronizace, omezení možnosti krajských soudů vracet případy soudům

nižší instance a hlavně efektivnější předvádění osob, které budou za vyhýbání se této povinnosti tvrdě trestáni.

Zlepšit dostupnost

Dostupnost práva bude podporována

finančně – rozumná výše poplatků (ČSSD, KDU), bezplatná pomoc pro potřebné (SZ, KDU)

organizačně - posílení jistoty práva občanů vůči státním orgánům (ODS)

procesně - výklad zákonných norem (ODS), omezení formalismu (ODS, KDU-ČSL, ČSSD), srozumitelnost řízení (ČSSD), alternativní postupy: mediátoři (KDU)

Zvýšit kvalitu rozhodování

Zvýšení kvality rozhodování leží hlavně na bedrech samotných soudců. Kromě KDU-ČSL požadují všechny strany posílení kárné odpovědnosti soudců. Kvalita by mohla být zajišťována podle návrhů SZ, ČSSD a KDU-ČSL celoživotním vzděláváním soudců. KSČM navrhuje zlepšit vnitřní organizaci soudů přeměnou na třístupňovou soustavu, ve které bude omezena role Ústavního soudu a zvýrazněna role soudů nejvyšších. Reformu prosazuje také ODS společně s dosažením rovnováhy ve výkonnosti soudců. Zároveň chce kvalitu ovlivnit přísnějším výběrem soudců – zavedením institutu soudců juniorů, u kterých bude za stanovené období posouzeno, zda se hodí na funkci soudce. ČSSD prosazuje další kroky: zavedení institutu korunního svědka, zajištění stejných rozhodnutí soudů, ustanovit odvolatelnost soudců, zefektivnit státní kontrolu, aj.

O tom, že výkonná moc by neměla zasahovat do rozhodování soudů, se zmiňuje KDU-ČSL a SZ. Právní výchovu na školách chce zavést KSČM a ČSSD. Všechny strany se ale shodnou na tom, že stát by měl zaručit takovou justici, aby byla dosažitelná spravedlnost.

Důchodový systém

Všechny strany ve svých programech hlásají nutnost přizpůsobit důchodový systém stárnutí populace, v kvalitě i kvantitě změn se ale diametrálně liší. ČSSD a KSČM chtějí zachovat hlavní příjem do důchodového systému ze sociálního pojištění založeného na mezigenerační solidaritě, zbylé strany chtějí solidární systém převážít povinným nebo dobrovolným důchodovým spořením individuálním. Objem financí plynoucích do systému z odvodů bude zároveň s tím snížen a bude posílena odpovědnost a svobodná volba každého občana.

Přehled koncepcí důchodové reformy:

	ČSSD	KDU-ČSL	KSČM	ODS	SZ
státní důchod	- valorizace + kompenzace nárůstu cen nájmu a energií (z dividend ČEZu)		min 40% pravidelná valorizace důchodů	rovný důchod, ne pod 42% průměrné mzdy	garantovaný minimální důchod
povinné spoření u soukromých penzijních fondů	zaměstnanecké fondy – až 8%, částku lze odepsat z daní	možnost volby posílat část sazby pojistného – 8% (nevratně)	ne	ne	možnost volby posílat část sazby pojistného – 3%
dobrovolné připojištění			zrušit státní příspěvek	8% volba občanů, zda budou spořit	ano
odvody (dnes 28% hrubé mzdy)	29,6%	20% + 8% + 1,6% snížení o 1% za každé dítě práce v důch. věku: poloviční odvody	postupně zvyšovat	snížit na 10-20% pouze zaměstnanec	snížit na 25%
odchod do důchodu	65 let	65 + zohlednění dětí u žen	65 let	65 + zvyšování podle aktuálního stavu, možnost snížení podle dětí u mužů i žen	65 let, možnost snížení podle dětí u mužů i žen
zaměstnávání seniorů	podpora	příspěvek, poloviční odvody		nižší odvody pro firmy	
odkud peníze na transformaci		privatizace + zvýšení DPH		privatizace + státní rozpočet	zavedení ekologické daně

Reforma důchodového systému

Nejvíce chce na občana spoléhat ODS – chce posílit odpovědnost lidí, ušetřit, zmírnit objem přerozdělovaných financí a systém zjednodušit (a tím pádem také zpřehlednit a zlevnit). Stát by měl garantovat stejnou výši důchodů pro všechny (42% průměrné mzdy). Ten by měl být hrazen ze solidárního konceptu důchodového systému. Zároveň klesne výše odvodů do tohoto systému, díky úsporám na nákladech na zajištění fungování celého systému. S ušetřenými penězi si mohou lidé podle ODS svobodně vybrat – buď těch 8%, které je uspoří, uloží na soukromé spoření, nebo budou ve stáří odkázáni pouze na státem vyplácený důchod. Dalším návrhem pro podporu seniorů je

umožnit dětem poskytnout desetinu sociálního pojištění přímo svému rodiči na zvýšení důchodu.

V koncepci KDU-ČSL zůstává nutnost platit vyšší částku stále, občanům je však nabídnuta volba přesměřovat část odvodů (8%) na soukromá spoření. Rozhodnutí je konečné a spoření v takovém případě povinné. Snížit odvody do solidární části systému ale mohou občané plozením a výchovou dětí – za každé z nich do 18 let lze odečíst 1%.

Zelení chtějí také kombinovat solidární a individuální systém. Důchod bude mimo základní společné minimum odrážet i výši platů, dobu pojištění a očekávanou dobu dožití. Stejně jako KDU-ČSL nabízí SZ možnost přesměřovat část odvodů (3%) do soukromého pojištění, pokud další 3% občan připlatí ze své kapsy. Na rozdíl od komunistů (viz níže) budou zelení podporovat dobrovolné spoření státním příspěvkem.

ČSSD zůstává na solidárním průběžném financování. Pro přehlednost chce vytvořit pomyslné osobní účty, na nichž bude vidět, kolik kdo již našetřil. Současně chce zavést povinné soukromé spoření ve fondech, kam budou přispívat zaměstnanci i zaměstnavatelé, s možností odepsat si výdaje z daní.

KSČM chce situaci řešit zcela odlišně – bojem s vysokou nezaměstnaností (jejím zvýšením poroste i výše odvodů a stávající systém zůstane stabilní), zrušením státních příspěvků na soukromé penzijní připojištění, zavedením odvodů do systému i pro podnikatele, převodu 10% z výnosu spotřebních daní a zvýšením sazby na 33,5% na straně zaměstnance. Změny jsou plánovány zavádět postupně s cílem vyrovnaného systému v roce 2100.

Systém odvodů

Systém dvojitých odvodů (část zaměstnanec, část zaměstnavatel) chce ODS nahradit jediným odvodem ze strany zaměstnance. Systém odvodů zůstává u KDU-ČSL stejný. ČSSD zavede kromě stávajících odvodů ještě povinné odvody do zaměstnaneckých fondů. ČSSD a KDU-ČSL chtějí sloučit sociální příspěvek s důchodovým, a tím navýšit důchodový na 29,6%. KDU-ČSL poté ještě navíc chce zavést od roku 2015 plné platby na sociální pojištění pro podnikatele.

Důchodový věk

Všechny strany chtějí věk odchodu do důchodu navyšovat na 65 let. ODS jej chce poté navyšovat postupně v závislosti na době dožití tak, aby solidární systém

nekolaboval na nedostatku lidí platících odvody. Také podle SZ bude další zvyšování záviset na demografické situaci. KDU-ČSL chce možnost dřívějšího odchodu do důchodu pro ženy, které vychovávaly děti, ČSSD a SZ chce, aby muži tohoto věku odchodu dosáhli postupným zvyšováním dříve než ženy, které mají děti.

Zdravotnický systém

Strany se liší nejen v tom, zda zavést spoluúčast pacientů na zdravotnictví, ale také mírou státních regulací nebo naopak rozvázáním a otevřením systému směrem k jeho jednotlivým součástem. Na jednom pólu se ocitá KSČM a ČSSD se solidárním pojetím zdravotnictví, na druhé straně ODS s přístupem zaměřeným na svobodnou volbu. SZ a KDU-ČSL stojí uprostřed.

Pacient jako klient zdravotnictví

Centrem pozornosti občanských demokratů je pacient, který je klientem zdravotnictví, je mu dána možnost svobodného rozhodnutí a volby a je plně zodpovědný za své konání. Je motivován k prevenci a k dodržování předepsané léčby.

Celý systém je třeba deregulovat a umožnit zřizovatelům konkurovat si. Konkurence povede k zavedení moderních léčebných metod a zkvalitňování služeb, po kterých bude poptávka. Stát zajistí odstranění byrokracie a vymahatelnost práva, případně finančně pomůže zadluženým poskytovatelům péče. Dále stát určí, na co mají občané právo v rámci veřejného pojištění. Nadstandard bude přístupný všem, pokud si za něj budou chtít pacienti připlatit.

Konkurenci s jejími důsledky (snížení cen, zvýšení kvality) je třeba zavést také mezi zdravotními pojišťovnami, na jejichž dostupnost a vyrovnanou bilanci bude dohlížet stát. Občan si bude moci vybrat rozsah pojištění a jeho plnění, pojišťovna mu bude předávat informace o kvalitě poskytovaných služeb v jednotlivých zařízeních. Také bude do její pravomoci převedeno nemocenské pojištění, což povede k větší kontrole lidí, kteří nemocenské zneužívají.

Cílem je dovést zdravotnictví do podoby, která bude oceňovat kvalitu služeb a povede k rovnosti v přístupu k péči. Takové zdravotnictví bude pro ODS tahounem ekonomického rozvoje.

Přístup ze strany státu

Pro KSČM a ČSSD je důležité zachování bezplatného zdravotnictví založeného plně na systému solidarity a s poskytnutím možnosti připlatit si za nadstandard. Stát zajistí dostupnost zdravotnických zařízení. Obě strany chtějí podporovat hlavně prevenci.

KSČM požaduje největší zásahy státu do zdravotnického systému. Síť zařízení má být určována plánem krajů za dohledu státu a tato zařízení mají povinnost poskytovat péči občanům z daného území. Celý systém má být pod silnou státní kontrolou – od nutnosti uznávat nemocenskou státem kontrolovanými lékaři (kvůli zamezení zneužívání), přes kontrolu výdajů léků na recept, až po státní dohled nad zdravotní pojišťovnou. Ta má být jedna klíčová. Tržní prostředí do zdravotnictví nepatří, podporovány jsou ale neziskové organizace působící v této oblasti.

ČSSD působení státu omezuje více než KSČM. Souhlasí s komunisty, že zdravotnictví má být veřejná služba a ne předmětem zisku, proto je úloha státu v této oblasti nezbytná. Stát má hlavně kontrolovat hospodaření zdravotnických zařízení i pojišťoven, ale i garantovat dostupnost péče. Kontrolu nad finančními toky ve zdravotnictví by měla být veřejná. ČSSD se v programu soustředí spíše na pacienta. Stát musí garantovat alespoň jeden bezplatný lék pro každou chorobu a odstranit sociální dopad doplatků³⁸. Chce vyrovnat výši odvodů zaměstnanců, OSVČ a státem placených občanů. Dále chce otevřít veřejnou diskusi o zjednodušení celého systému. Chce také vyřešit dluh VZP a zlepšit postavení lékařů vůči pojišťovnám. Klíčová je prevence, protože zvyšování zdravotního stavu obyvatelstva vede k efektivitě ekonomiky.

Informovaný pacient

Také SZ chce najít kompromis mezi státem, zdravotnickým systémem a občanem-pacientem. Stabilní pojistný systém je založen na solidaritě, ale vliv pacienta je třeba zvýšit. Stát garantuje povinný rozsah péče a kraje definují síť zdravotnických zařízení. Jinak je SZ zastáncem uvolnění prostředí – je podporována pluralita jak poskytovatelů služeb, tak zdravotních pojišťoven. Cílem je ve zdravotnictví nalézt místa, kde lze uspořít. Neplýtvat penězi znamená pro SZ zamezit zneužívání solidarity ostatních (zajistit každému spravedlivý díl) pomocí autoregulace – spoluúčastí pacientů. V souvislosti s autoregulací se vynořuje další, pro SZ neméně důležitý úkol státu: zajišťovat informovanost. Pacient by měl mít dostatek informací, aby vůbec věděl, jak se chovat. Jedna z možností je vychovávat občany ke zdraví, další poskytovat jim úplné informace o jejich zdravotním stavu.

Klíčová je pro SZ prevence, a to v několika oblastech – v bezpečnosti práce, v kvalitě životního prostředí, v nezávadnosti potravin, v dodržování hygienických

³⁸ pro potřebné i zrušit

norem a v podchycování nemocí v počátečních stádiích. Přesto si jsou zelení vědomí, že zdraví, vedoucí ke spokojenému a kvalitnímu životu, je ovlivňováno nejen zvenčí nejen podněty, které lze podchytit, ale také riziky, která nelze ovlivnit.

Pojišťovna jako agent občana

Stát v podání KDU-ČSL má pacientovi zaručit ochranu jeho zdraví, garantovat kvalitu poskytované péče a ještě omezit plýtvání. Způsob, jakým ušetřit je doporučit zdravotnickým zařízením ekonomické postupy hlavních nemocí, kontrolovat dodržování léčebných postupů pacienty a zabránit zneužívání zdravotnictví k řešení sociálních potíží. Kvalitu pak chce KDU-ČSL zajistit tak, že zdravotnická zařízení se budou akreditovat podle specializací, které umí a mohou vykonávat. Aby se pacient v systému orientoval, budou mu sloužit zdravotní pojišťovny jako agenti, kteří budou prověřovat zdravotnická zařízení a doporučovat ta kvalitní.

Zároveň bude zvýšen tlak na chování pacientů. Pomocí vzdělání a finanční spoluúčasti budou podporováni ve vyšší odpovědnosti za sebe samé.

Rodina

Rodinu podporují všechny strany dvojím způsobem, to, kterému z nich dávají přednost, je dělí na dva tábory. Na jedné straně jsou komunisté a sociální demokraté, kteří chtějí rodinám poskytnout více financí a ulevit rodinám s dětmi, na druhé straně stojí lidovci, občanskí demokraté a zelení, kteří chtějí rodinám poskytnout hlavně možnost volby, jak svůj rodinný život skloubit s životem profesním.

Hodnota rodiny

Pro všechny strany je rodina důležitou součástí.

Rodina je pro komunisty základní jednotkou společnosti. Stát má podporovat všechny její funkce. Forma partnerského vztahu je na svobodné vůli občana, stát to musí respektovat a připravit podmínky pro dobré fungování jakékoli rodiny – tradiční, neformální i neúplné. Hlavní funkcí je výchova dětí. Zde by stát měl také vytvářet vhodné podmínky – finanční podporou, přípravou mladých lidí na rodinný život i poradenstvím. Musí zaručit, že nekompletní rodina nebude doplácet na rozvod rodičů – stát bude vyplácet alimenty sám a pak je vymáhat u partnerů. Podporováno je plánování rodičovství.

Pro ČSSD je hodnota rodiny ukryta v její síle produkovat materiál společnost – lidi. Založení rodiny je tedy důležitým krokem v životě společenství, a proto je třeba jej podporovat. Vyšší porodnost je nejlepší investicí do budoucna, která přispívá k stabilizaci celého systému. Stát má vytvářet prorodinou atmosféru – zlepšit společenské klima i jistotu zajištění životních podmínek, pokud se lidé rozhodnou rodinu založit. Rodina by měla mít prostor realizovat své strategie. Je tedy vhodné umožnit také registrované partnerství pro ty, kteří to chtějí. Stejně jako lidé žijící s dětmi v nemanželském svazku, zaslouží si podporu i neúplné rodiny, a to vyšší než rodiny tradiční, protože jejich situace je mnohem těžší. Spravedlnost je, aby měli stejný život jako rodiny úplné – a to finanční podporou.

Základním úkolem rodiny je zplodit a vychovat děti. Tato funkce je náročná a zaslouží si větší prestiž a ocenění ze strany státu i celé společnosti. Kromě ocenění finančního nabízí stát i pomoc s eliminací rizik, které mohou do výchovy dětí vstupovat a výchovu současné generace k prorodinnému cítění. Organizovány budou přednášky a kurzy pro dospělé, děti budou vzdělávány v tomto ohledu školou i neziskovým sektorem.

Pro SZ je rodina zdrojem obnovy lidského kapitálu a je tudíž užitečná pro celou společnost. Kompenzace rodičovství je z toho titulu spravedlivá. Klesající porodnost je důsledkem vývoje ve společnosti, ve které mají občané svobodnou vůli v rozhodování. Stát nemůže do porodnosti zasahovat i nadále, měl by ale vytvořit podmínky, aby rozhodování, zda založit rodinu nebo ne, příp. kolik dětí mít, nebylo určováno financemi.

Nejvíce ze stran se zelení věnují genderové problematice uvnitř rodiny. Nejenže chtějí vyrovnat možnosti mužů v péči o děti, požadují také, aby se po rozvodu nerozhodovalo stereotypně.

Rodina je státem nenahraditelná – je oporou státu. Podle KDU-ČSL je to nejpevnější svazek založený na manželských a rodičovských vztazích, kdy členové spoléhají jeden na druhého. Ačkoliv je pro lidovce tradiční rodina důležitá, nechtějí diskriminovat ani jiné formy – zaručují svobodu volby formy soužití. Téma rodiny je pro KDU-ČSL tak důležité, že navrhují zřízení samostatného ministerstva pro rodinu.

Stejně jako ČSSD a KSČM navrhují i lidovci výchovu mladých lidí k rodinným hodnotám – zavedením prosociální výchovy na školách. Shodnou se také na nutnosti poskytnout další vzdělávání a poradenství.

Podporu státu si musí rodiny ale zasloužit – nesmějí zneužívat nastavený systém a musí projevit snahu. Na druhé straně společnosti jsou lidé, kteří děti nemají – po nich je požadováno společenské uznání a sociální odpovědnost za rodiny s dětmi.

I pro ODS je rodina nenahraditelná státem ve výchově nových členů společnosti. Pro člověka je to jedna z největších jistot. Stát by měl lidem poskytnout nejvyšší možnou míru svobody volby v tolerantním společenském prostředí, ve kterém se rodinám dostává společenského uznání. Změnou daňového a sociálního systému by pak měl stát vytvořit vhodné podmínky pro zakládání rodin.

Tabulka, která následuje, srovnává názor stran na některé další výroky:

	ČSSD	KDU- ČSL	KSČM	ODS	SZ
rodina je základní jednotkou společnosti	ano nepřímě	ano	ano	ano	ano nepřímě
preferenze alternativní formy než je ústavní výchova (pěstounská péče, adopce)	ano	ano	-	ano	ano
postihování domácího násilí	ano	-	ano	-	ano

Finanční podpora

Následující tabulka uvádí navrhovanou finanční podporu rodinám jednotlivými stranami:

	ČSSD	KDU-ČSL	KSČM	ODS	SZ
porodné	první dítě - 60 000 Kč, druhé dítě - 90 000 Kč, třetí dítě - 120 000 Kč		zvýšit a valorizovat	není třeba	
rodičovský příspěvek	do roku 2010 přesáhl 10 000 Kč	zvýšit (jako práce na HPP)	zvýšit a valorizovat (do 50% průměrné mzdy)	ocenit mateřství jako práci na HPP polovina prům. mzdy do 2010, při zkrácení doby + ¼, zvážit 100% původní čisté mzdy	delší doba, aby se rodiče mohli střídát
přídavky na děti	rozlišit vyšší dětského přídavku rozlišit pouze podle věku dítěte (od 1 000 Kč na dítě do 6 let do 1 500 Kč na studenty ve věku 18 až 26 let)	zvýšit	zvýšit a valorizovat		
Společné sociální pojištění manželů				ano	ano i u nesezdaných
slevy rodinám	ano	ano			
půjčky			bezúročné půjčky		státní půjčky na bydlení, obtížné situace, vzdělání dětí
daně		Snížit daně z příjmu rodičům za každé dítě o 7000 Kč + valorizace + daňový bonus pokud sleva na dani bude vyšší než odvod		vysoké odpočty z daní	snížit daně
odvody		snížit odvody na sociální pojištění o 1 % za každé dítě.		snížení soc. pojištění na 2 roky po ukončení rodičovské dov. při smlouvě na dobu neurčitou	snížit odvody
jiné	příspěvek na počítač pro školáky			možnost přivydělat si bez platby na zdravotním pojištění	

Skloubení rodinného a profesního života

	ČSSD	KDU-ČSL	KSČM	ODS	SZ
zapojit více mužů	ano			ano	ano
rodič. dovolená	rozložit si čerpání rodičovské dovolené podle potřeby až do osmi let věku dítěte		4 roky	dva týdny otcovské dovolené	6 týdnů po narození za stejných podm. jako mat./otc.; flexibilní rozdělení r.d.
pružná pracovní doba/kratší úvazek	ano	ano (daňové zvýhodnění pro zaměstnavatele)	ano	ano (daňové zvýhodnění pro zaměstnavatele)	ano (daňové zvýhodnění pro zaměstnavatele)
motivace zaměstnavatele k rozšíření služeb (koutky, vlastní školky aj.)	ano		ano	ano	
finanční podpora placeného hlídání		ano		ano	ano
finanční podpora obcím pro jesle a MŠ i jiným zařízením	ano	ano	ano		
snižování věku odchodu do důchodu i u mužů				ano	ano
jiné	poskytování volna z rodinných důvodů; podpora rekvalifikace	zohlednění počtu dětí ve věku odchodu do důchodu pro ženy		snížení věkové hranice pro odchod do důchodu podle počtu vychovaných dětí pro ženy i muže	

Zaměstnání

Nezaměstnanost je jedním ze základních problémů všech stran – všechny ji chtějí snížit. Pro ODS je lékem proti nezaměstnanosti podpora živnostníků, malého a středního podnikání, a to hlavně uvolněním regulací trhu státem a snížením administrativy. Dále je třeba uvolnit zákoník práce, což vytvoří příznivé ekonomické prostředí, ve kterém bude zájem o nové pracovní síly. Snížit je třeba jak sociální dávky (a zabránit tak tomu, aby se lidé vyhýbali práci) a snížit cenu práce zmenšením sociálního pojištění (a umožnit tak zaměstnavatelům platit více lidí). Podpora malých podnikatelů deregulací podnikatelského prostředí je důležitá také pro zelené. Chtějí odstranit přílišnou byrokratickou administrativu a snížit daně pomocí daňové reformy, která přinese levnější pracovní sílu. Lidovci se chtějí orientovat hlavně na samotné lidi – je jejich rozhodnutím, jestli budou nebo nebudou pracovat. Stát by měl tedy nejen zlepšit podmínky na trhu práce, ale také lidi motivovat. Komunisté a sociální demokraté se shodují v potenciálu volných míst, který s sebou přináší veřejně prospěšné práce. ČSSD navíc chce rozvinout pomoc hlavně nejvíce postižených regionů. KSČM uvádí, že pomocí projektů z EU chce vytvořit až 100 000 nových míst.

Také vzdělávání je důležité pro všechny politiky všech posuzovaných programů.

Zaměstnavatel versus zaměstnanec

Strana zelených trvá na důsledném dodržování zákoníku práce, který má za úkol chránit zaměstnance před tím, aby byli diskriminováni. Explicitně se SZ zmiňuje o rovnosti mužů a žen na pracovištích. Zákoník by také měl chránit cizince před otrockou prací.

Pro ODS je zákoník práce příliš složitý a příliš organizuje vztahy mezi zaměstnanci a zaměstnavateli. ODS chce dát oběma stranám větší volnost a navrhuje zjednodušit zákoník do té míry, že bude upravovat pouze základní věci a zbytek nechá na účastnících dohody.

ODS i KDU-ČSL chtějí v zákoníku také umožnit větší využití flexibilní pracovní doby či proplácení a převádění dovolené. ČSSD ani KSČM proti zákoníku nemají podle programů větších výhrad. KSČM by ale ráda zkrátila pracovní týden na 35 hodin. Všichni ale svorně říkají, že by bylo dobré usnadnit skloubení profesního a rodinného života.

Minimální mzda

Strany se neshodnou ani na výši minimální mzdy ani na tom, zda je nutná. Zatímco ČSSD a KSČM podporují její další navyšování, ODS chce minimální mzdu spolu s nemocenskou a podporou v nezaměstnanosti zcela zrušit a nahradit ji konceptem státem zaručeného příjmu.

Průměrnou mzdu chtějí zvyšovat komunisté a sociální demokraté, ale konkrétní prostředky, jak toho dosáhnout, neuvádějí.

Podpora zaměstnání části společnosti

Nejrozsáhlejší podpory slibuje ČSSD - podporuje zaměstnávání seniorů, dlouhodobě nezaměstnaných, mladých lidí, žen s malými dětmi i lidmi se zdravotním postižením.

Seniorům chce pomoci zůstat v aktivním životě déle i ODS a KDU-ČSL, a to hlavně motivací na straně zaměstnavatele.

KSČM by chtěla, aby učňové za svou práci na praxích také dostávali odpovídající odměnu. Nová místa by měla být vytvářena s pomocí samosprávy, a to hlavně ve prospěch dlouhodobě nezaměstnaných, zdravotně postižených a absolventů. Absolventská místa chce podporovat také SZ.

Státní správa

Ministerstva

ODS se chystá na radikální změnu státního aparátu – hodlá zrevidovat kompetence všech článků a ty nadbytečné zrušit. S tím souhlasí i KSČM i SZ. ODS začne u Ministerstva pro místní rozvoj, které změní na instituci pomáhající s čerpáním financí z evropských fondů, a nahradí jej Ministerstvem pro venkov a spotřebitele. Spojit pod jedno Ministerstvo zemědělství a místního rozvoje chce i KDU-ČSL a ČSSD.

KDU-ČSL navrhuje ustanovit nové Ministerstvo pro rodinu, kam přeřadí související kompetence z jiných resortů, např. z Ministerstva práce a sociálních věcí. ODS uvažuje o Ministerstvu informatiky.

Veřejná správa a přiblížení občanům

Se zvyšováním efektivity, zlevňováním, zrychlováním a zjednodušováním státní správy je pro všechny strany spojen rozvoj informačních a komunikačních technologií (ICT).

	ČSSD	KDU-ČSL	KSČM	ODS	SZ
zapojení ICT	ano	ano	ano	ano	ano
e-government - komunikovat s úřady elektronicky	ano	ano		ano	
sdílení základních registrů úřady a vytvoření jednotných přístupových míst pro vyřizování agendy	ano	ano		ano	ano
zrovnoprávnění listinných a elektronických dokumentů				ano	
ochrana dat v registrech proti zneužití	ano	ano			ano
maximum zdarma publikovaných informací na internetu	ano	ano	ano		ano

Zatímco KSČM problematiku příliš nerozvádí a požaduje hlavně přístup občanů k co nejvíce informacím, hlavně o fungování jednotlivých orgánů státní správy a

samosprávy, ostatní strany explicitně jmenují konkrétní kroky, kterých chtějí v této oblasti dosáhnout.

Se zaváděním těchto technologií je pro některé ze stran důležité připomenout nebezpečí zneužívání dat při nedostatečné ochraně registrů. ČSSD požaduje bezpečné rozhraní, ale blíže to nespecifikuje, SZ a KDU-ČSL by chtěli využívat tzv. open source programy, které lze snadno podle potřeb dále vyvíjet.

Mnohé strany jedním dechem uvádějí, že je nutné rozšířit možnosti přístupu lidí k internetu a zvyšovat jejich počítačovou gramotnost. Zvýšit počet knihoven s veřejnou internetovou stanicí chce ODS, KSČM a SZ ke knihovnám přidávají také školy či úřady a jiné instituce. Podle všech stran kromě ODS by měl stát garantovat přístup k internetu v každé domácnosti a podle KDU-ČSL a KSČM pomoci starším lidem se zvládnutím práce s ICT.